

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Téma sexuálního násilí v médiích pohledem
novinářů**

**Journalistic Perspectives on the Portrayal of Sexual
Violence in the Media**

Bakalářská práce

Adéla MAIXNEROVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Sloboda, Ph.D.

Olomouc 2025

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní veškeré použité zdroje a literaturu. Bakalářskou práci tvoří 80 462 znaků.

V Olomouci dne 24. 4. 2025

.....

Adéla Maixnerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé práce Mgr. Zdeňku Slobodovi, Ph.D. za všechny cenné rady, ochotu a čas, a hlavně za skvělý přístup. Chtěla bych zde také poděkovat informátorkám a informátorům, kteří si na mě udělali čas. V neposlední řadě děkuji své rodině za veškerou podporu, nejen při psaní této práce, ale také v průběhu celého studia a svým kamarádkám, díky kterým jsem nebyla nikdy na nic sama.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na komplexní vhlad do práce novinářů a novinářek, kteří zpracovávají téma sexuálního násilí, přičemž byli osloveni novináři a novinářky, kteří se tématu sexuálního násilí dlouhodobě věnují a zároveň ti, kteří se tímto tématem zabývají spíše v rámci redakční povinnosti. Cílem této práce je zanalyzovat novinářské přístupy k tomuto citlivému tématu. V teoretické části je představena problematika mediálního zobrazování sexuálního násilí a jsou zde vysvětleny koncepty, které se pojí se zpracováním tématu. V metodologické části je zahrnut kvalitativní výzkum a technika chápacího rozhovoru, která byla pro výzkum použita. V analytické části jsou prezentovány výsledky výzkumu.

Klíčová slova

sexuální násilí, násilí v médiích, novinářky, novináři, mediální pokrytí sexuálního násilí, zpravodajství o sexuálním násilí, agenda setting, gatekeeping

Abstract

The bachelor's thesis focuses on a comprehensive insight into the work of journalists covering the topic of sexual violence. It includes both journalists who have been engaged with this issue long-term and those who address it as part of their editorial duties. The aim of this study is to analyze journalistic approaches to this sensitive topic. The theoretical section introduces the issue of media representation of sexual violence and explains key concepts related to its coverage. The methodological section outlines the qualitative research approach, and the use of the understanding interview technique employed in the study. The analytical section presents the research findings.

Key words

sexual violence, violence in the media, media coverage of sexual violence, journalists, reporting on sexual violence, agenda setting, gatekeeping

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Teoretická část.....	3
2.1.1. Rozhodování o zpracování tématu	3
2.1.1.1. Gatekeeping.....	3
2.1.1.2. Motivace jednotlivých novinářů a novinářek.....	4
2.1.1.3. Autonomie novinářů a novinářek.....	5
2.1.2. Objektivita.....	6
2.1.3. Agenda setting.....	6
2.2. Mediální zobrazování sexuálního násilí.....	7
2.2.1. Mediální rutiny při zpracovávání tématu sexuálního násilí	8
2.2.2. Objektivita při zpracovávání tématu sexuálního násilí	10
2.2.3. Rozhovory s oběťmi sexuálního násilí.....	10
2.2.4. Jazyková stránka při zpracovávání tématu sexuálního násilí.....	11
2.2.5. Téma sexuálního násilí ve veřejném prostoru.....	12
2.2.6. Sebepéče novinářů a novinářek.....	14
3. Metodologická část	16
3.1. Výzkumná otázka a cíl práce.....	16
3.2. Kvalitativní přístup.....	17
3.3. Chápající rozhovor	17
3.4. Výběr vzorku.....	18
3.4.1. Medailony informátorů a informátorek.....	19
3.5. Příprava otázek.....	20
3.6. Sběr dat.....	21
3.7. Příprava pro analýzu dat.....	23
3.8. Analýza a interpretace dat	23
4. Analytická část.....	25
4.1. Cesta ke zpracovávání případů sexuálního násilí a důvody zpracovávání tématu... 25	
4.2. Mediální rutiny a průběh práce při zpracovávání tématu sexuálního násilí.....	26
4.3. Rozhovory s oběťmi sexuálního násilí.....	27
4.4. Jazyková stránka textu při zpracovávání tématu sexuálního násilí.....	28
4.5. Objektivita při zpracovávání tématu sexuálního násilí	30
4.6. Role médií v pohledu veřejnosti na problematiku sexuálního násilí	30
4.7. Dopady novinářského pokrytí tématu sexuálního násilí	31
4.8. Dopady na novináře a novinářky při pokrývání tématu sexuálního násilí.....	32

5. Závěr	34
6. Seznam použitých zdrojů.....	37

1. Úvod

Téma sexuálního násilí v poslední době často figuruje médiích a stává se tak předmětem veřejných debat. V zahraničních médiích na tom mělo svůj podíl hnutí MeToo, kdy spousta žen začala veřejně vystupovat a sdílet své osobní zkušenosti se sexuálním obtěžováním či násilím. Případy sexuálního násilí se objevovaly také v českých médiích, ovšem zřejmě největší vliv měla v tomto tématu kauza Dominika Feriho, bývalého poslance, jehož případ odhalili v roce 2021 Apolena Rychlíková z Alarmu a Jakub Zelenka z Deníku N. Tento případ vyvolal nejen širokou veřejnou debatu v české společnosti ohledně samotného politika, ale také tématu sexuálního násilí.

Mediální pokrytí sexuálního násilí v českých médiích vyvolává řadu diskuzí, jak mezi odborníky, tak v rámci veřejnosti. Média totiž nejen informují, ale také utváří veřejnou agendu, a proto také určitým způsobem ovlivňují způsob, jakým veřejnost toto téma vnímá a na základě informací poskytnutých médií si může vytvářet představy o problematice sexuálního násilí. Tyto informace zahrnují způsob narativu, který média používají, vykreslování osob oběti a pachatele nebo například jaké jazykové prostředky volí. Tyto a další aspekty mediálního zpracování tématu sexuálního násilí mohou mít vliv na to, jak lidé tuto problematikou chápou. Z tohoto důvodu je dle mého názoru potřeba téma zpracovávat s opravdu citlivým a edukativním přístupem. V prostředí českých médiích se však často objevuje kritika některých způsobů zpracování tématu sexuálního násilí, jako například použití nevhodných názvů či skandálních titulků. Proto mě zajímalo, jak zpracování tohoto tématu vnímá samotné novinářstvo a zda v českých redakcích existují mechanismy, které umožňují toto téma ošetřit tak, jak si jeho povaha a citlivost zaslouží.

Tato práce je proto zaměřená na komplexní pohled, jak vybraní čeští novináři a novinářky přistupují ke zpracování tématu sexuálního násilí – jaké strategie volí, jaké výzvy vnímají a jaké má podle nich zpracování tématu dopady na veřejné mínění. Aby byl výzkum co nejrelevantnější a nezaměřoval se pouze na novinářstvo, které se tématu věnuje aktivistickým způsobem, byli do něj zahrnuti dva novináři a dvě novinářky s různými zkušenostmi se zpracováním tématu sexuálního násilí – liší se jak četností, s jakou se tématu věnují, tak i hloubkou jeho zpracování.

Struktura práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první části práce je přiblížena teoretická část výzkumu a na základě odborné literatury jsou zde představeny klíčové koncepty,

kteřé jsou spojeny se zpracováváním tématu sexuálního násilí. Vzhledem k tomu, že se jedná o výzkum zahrnující komplexní vřled do novinářské práce, bude se teoretická část zaobírat výběrem tématu, mediálními rutinami, ale také jazykovou stránkou textu, rozhovory s oběťmi a vřlivem tohoto zpracovávání na širokou veřejnost. S ohledem na citlivou povahu tématu bude také nastíněna otázka sebezpečie novinářstva.

Druhá část práce se věnuje představení metodologie, která byla pro výzkum použita. V této části jsou popsány stěžejní bod výzkumu, a to výzkumná otázka a cíl práce. Zároveň bude představen kvalitativní výzkum a metoda chápatího rozhovoru, která byla použita pro sběr dat. Vymezen bude také postup výběru vzorku, kde budou představeni informátoři a informátorky, příprava otázek pro výzkum a bude popsána realizace jednotlivých rozhovorů.

Vzhledem k výše zmíněnému zaměření práce byla formulována následující výzkumná otázka: *Jak novináři a novinářky v České republice přistupují k mediálnímu zpracování tématu sexuálního násilí?* Mezi dílčí výzkumné otázky řadím výše zmíněné aspekty, které budu zkoumat, například: *Existuje mediální rutina pro zpracování tématu sexuálního násilí? Jak velký důraz kladou novináři a novinářky na objektivitu při zpracování tématu sexuálního násilí? Jakým způsobem jsou prováděny rozhovory s oběťmi sexuálního násilí? Jaký vřliv má zpracování tématu sexuálního násilí na novináře a novinářky?*

V poslední části práce budou interpretována data, která byla získána při výzkumu. Data jsou rozdělena do jednotlivých témat, která odpovídají podkapitolám v teoretické části a zároveň dílčím výzkumným otázkám.

„Rape is one of the most traumatising experiences a human being can endure. In many cultures, there is an added stigma of shame or social ostracisation. (...) In extreme cases, insensitive reporting can lead to suicide, or murder by relatives or perpetrators.”

- *Dart Centre for Journalism and Trauma*

2. Teoretická část

Média hrají klíčovou roli v utváření veřejného povědomí, přičemž způsob, jakým se určitá témata dostávají do veřejného prostoru, ovlivňuje nejen to, co je považováno za relevantní, ale i to, jak jsou tato témata vnímána. Teoretická kapitola bude rozdělena na dvě části. V první části budou vymezeny klíčové koncepty žurnalistiky, které vysvětlují určité postupy novinářské praxe a také způsob jakým se vybírají témata, která budou mediálně zpracována. Další část se zaměří na specifika mediálního zobrazování tématu sexuálního násilí, například jazykové aspekty tématu sexuálního násilí, proces rozhovorů s oběťmi nebo sebeděče novinářů a novinářek.

2.1. Výběr a zobrazování témat v médiích

Novinářská praxe je formována mnoha faktory, mimo jiné organizační strukturou mediálních organizací nebo osobními postoji jednotlivých novinářů a novinářek. Tato část práce se zaměřuje na teoretické koncepty, které popisují stěžejní části procesu výběru a zobrazení témat v médiích.

2.1.1. Rozhodování o zpracování tématu

V následujících podkapitolách budou představeny koncepty, které se pojí s rozhodováním o pokrytí určitého tématu. Vzhledem k předmětu zkoumání této práce v nich bude rozvedena úroveň jednotlivých novinářů a novinářek a toho, jaké faktory ovlivňují, která témata zpracují a která ne.

2.1.1.1. Gatekeeping

Nejprve bude uveden koncept gatekeepingu, který tvoří základní rámec pro pochopení toho, jakým způsobem se zprávy vybírají.

Způsob vybírání zpráv do médií je spojen s konceptem *gatekeepingu*. Základní myšlenkou tohoto konceptu je *„skutečnost, že novináři se při výkonu své profese setkávají s ohromným množstvím potencialních zpráv, z nichž jen omezené množství mohou využít*

v obsahu svého média.“ (Trampota, 2006, s. 38) *Gatekeeping* je metaforické označení procesu hlídání brány. Zda se zpráva stane součástí zpravodajství rozhoduje novinář, šéf redaktor nebo redaktor, tedy *gatekeeper* neboli dveřník. (Trampota, 2006, s. 38)

S konceptem *gatekeepingu* v médiích přišel sociolog White (1950), který se ale soustředil primárně na proces výběru událostí a činnosti uvnitř redakce. (McQuail, 2009, s. 319) Zjistil, že *gatekeeper* vybírá zprávy velmi subjektivně, na základě jeho zkušeností, postojů a očekávání. Tuto skutečnost ale vyvrátila Shoemakerová (1997) podle které při rozhodování nezáleží pouze na subjektivních představách *gatekeepera*, ale jsou rozhodující i další vlivy, které rozdělila do několika úrovní. (in Trampota, 2006, s. 39–43) Pro téma této práce je stěžejní úroveň individuální.

Individuální úroveň je definována osobou samotného redaktora, tedy co je podle něj zpráva a co ne. Ačkoliv je třeba, aby redaktoři znali mediální organizaci, pro kterou pracují a mohli ji tak svou prací reprezentovat, často se nedokáží zcela odpoutat od svého vlastního hodnotového rámce, a proto může být podoba zpráv ovlivněna i jednotlivci. (tamtéž)

2.1.1.2. Motivace jednotlivých novinářů a novinářek

V předchozí kapitole byl představen koncept *gatekeepingu* a vlivy, které ovlivňují, zda se určité téma do médií vůbec dostane. Jedním z těchto vlivů je individuální úroveň, tedy osobní postoje, zkušenosti a motivace samotných novinářů a novinářek. Pokud se zaměříme na samotnou osobu novinářky či novináře, je třeba se soustředit na podněty, které je ke zpracovávání tématu vedou. Jedním z podnětů může být osobní motivace.

Vláčil (in Petrusek, Vodáková a Maříková, 1996, s. 651–652) definuje motivaci jako „*psychický stav vyvolávající činnost, chování či jednání a zaměřující je určitým směrem.*“ Jedinec během celého svého života získává podněty, které ho pak mohou vést k určitému typu chování. Motivace je selektivní a stává se klíčovou složkou osobnosti. Jedná se buď o souhrn aktualizovaných pohnutek, které aktivně usměřují chování nebo o souhrn skrytých životních pohnutek jedince, které se mohou projevit v daných situacích. (tamtéž)

Motivaci českých žurnalistů lze pak přenést na škálu, která je rámovaná dvěma extrémní postoji – sociocentrický postoj a egocentrický postoj. Sociocentrický postoj kombinuje dva přístupy novinářek a novinářů k motivaci. Jedním z nich je možnost veřejně prezentovat vlastní názory, kde je primární motivací ovlivňování veřejnosti. Druhým přístupem je odhalování společenských problémů a pomoc druhým. Egocentrický postoj je spojený

se seberealizací a jako prioritu vidí uspokojování vlastních potřeb, například kariérním postupem nebo jistotou zaměstnání. (Volek a Jiráček, 2006, s. 30–31)

Ačkoliv mohou být novinář či novinářka osobně motivováni zvolit si téma sexuálního násilí jako součást své redakční praxe, jejich zaměření je často ovlivněno také tím, jak velkou svobodu při výběru témat ve své redakci mají.

2.1.1.3. Autonomie novinářů a novinářek

Motivace ovšem nepředstavuje jediný určující faktor. Tato kapitola se proto věnuje tématu autonomie, která zásadním způsobem ovlivňuje, zda mohou novináři a novinářky své motivace skutečně proměnit ve zpracování tématu. Pozornost je zaměřena na míru jejich svobody a faktory, které ji ovlivňují.

Mírou autonomie českých novinářů a novinářek se mimo jiné zabývá výzkum *Czech journalists in the 21st century: who are they?* (Němcová-Tejkalová a Láb, 2016, s. 32–33) Téměř polovina dotázaného novinářstva (46,7 %) uvedla, že cítí velkou míru svobody při výběru zpráv, 24,4 % cítilo naprostou svobodu a 31,1 % určitou svobodu. Pouze 3,8 % novinářstva cítilo málo nebo žádnou svobodu. Rozdíl se ovšem ukázal při porovnání autonomie redaktorů a řadových novinářů a novinářek. Redaktoři vyjádřili o 7,2 % vyšší pocit naprosté svobody než novináři a novinářky na nižších pozicích. Ohledně svobody způsobu, jakým jsou jejich texty strukturovány, se 47,8 % respondentů cítilo, že mají velkou svobodu, 27,7 % uvedlo pocit úplné svobody a 21,5 % částečné svobody. Pouze 2,4 % novinářstva uvedlo, že se cítí mít malou nebo žádnou svobodu. Zde naopak nebyl nalezen žádný významný rozdíl mezi redaktory a řadovými novináři a novinářkami.

Výzkum zároveň ukázal, že pouze malá část českého novinářstva si může dovolit pracovat na konkrétním tématu. Většina respondentů (81,1 %) uvedla, že je jejich úkolem být připraven na pokrytí jakéhokoli tématu a označila se spíše jako novinářstvo se všeobecnou specializací než specialisté na konkrétní téma. (tamtéž, s. 26) Míra, do jaké může mít novinář či novinářka pocit autonomie, se pojí s několika aspekty. Pokud například novinář nebo novinářka sdílí stejné politické názory jako management, mohou být odměněni nejen vyšší autonomií, ale také růstem jejich profesní kariéry. (Ceron et al., 2019) Úroveň autonomie novináře či novinářky může být ovlivněna také typem média. Větší autonomii má obvykle novinář či novinářka pracující v médiích, která nejsou tolik omezena komerčními

či korporátními tlaky, což zahrnuje veřejnoprávní média, ale také menší redakce či rádia. (Sjøvaag, 2013, s. 158)

2.1.2. Objektivita

Včetně konceptů, které ovlivňují, zda se téma na základě rozhodnutí novináře či novinářky mediálně zpracuje, které byly pokryty v předchozích kapitolách, je pro pochopení novinářské práce zásadní také pojem objektivity.

Splnění podmínky objektivity je při psaní mediálních obsahů poměrně náročné. Mezi složky objektivity řadí McQuail (2009, s. 367–368) správnost, přesnost, úplnost, relevanci a nestrannost. Zdůrazňuje ale, že je poměrně složité všechny tyto požadavky v praxi definovat. Například pro publikum mohou být relevantní úplně jiné obsahy, než které jako relevantní definuje teorie médií nebo rozhodnutí novinářstva.

Za postupy, které mohou vést k objektivizaci sdělení, považuje Trampota (2006, s. 146) následující:

- oddělování fakt od názorů,
- vyvážený přístup k soupeřícím názorům,
- validaci žurnalistických tvrzení referencí k jiným autoritám
- a někdy také formulační postupy, mezi které řadí vyloučení ich-formy nebo užití bezpříznakových výrazových prostředků.

Objektivita textu ale nemusí být zaručena ani při splnění těchto podmínek, a proto je vždy jen relativní. Ačkoliv může objektivita přinášet mediálním organizacím jisté výhody, jako například kontrolu jednotlivých novinářů a novinářek a jejich tvorby nebo jako ochrana proti kritice, může zároveň vést ke konfliktům v redakci nebo vyústit v produkci méně čtenářsky/divácky zajímavých příběhů. (tamtéž, s. 147–148)

2.1.3. Agenda setting

Koncepty představené v předchozích kapitolách se zabývaly rozhodovacími procesy novinářek a novinářů. Tato kapitola se věnuje tomu, jak tento výběr a prezentace témat ovlivňuje veřejné vnímání.

Pojem agenda setting v kontextu mediálních studií znamená „*hypotézu o vlivu, respektive účinku médií na obsahy myšlení a veřejného a politického diskurzu, podle níž jsou*

média schopna (nezáměrně, ale i záměrně) exponovat určité události a současně určovat pořadí důležitosti exponovaných událostí, jež tvoří součást veřejného prostoru.“ (Reifová, 2004, s. 16)

Zásadní myšlenkou konceptu agendy setting je schopnost médií přesvědčit diváky/čtenáře, o čem mají přemýšlet. Myšlenku toho, jaké obsahy a témata jsou nejzajímavější navíc média podporují různými aspekty – ať už se jedná o hlavní zprávu na titulní straně, o velikost nadpisu nebo o délku samotné zprávy. To stejné platí i pro televizní média. Pokud se zpráva objeví ve večerních zprávách, je to signál její důležitosti. Záleží pak také na pozici zprávy ve vysílání a její délce. Z těchto návodů získává veřejnost povědomí o tom, která zpráva je pro daný den nejdůležitější. Primárním důkazem, že je dané téma stěžejní, je, pokud se v médiích opakuje každý den. (McCombs, 2009, s. 26)

Při dlouhodobém protlačování určitých témat ve společnosti získává veřejnost pocit, že se jedná o důležitá témata. V tuto chvíli média nastolují veřejnou agendu. To sice vede k ovlivnění témat, o kterých lidé přemýšlí, ale nutně to neformuje jejich názory na ně. Tuto skutečnost shrnul Bernard Cohen (1963): *„Zpravodajská média možná nedokážou lidem s úspěchem říci, co si mají myslet, ale neuvěřitelně úspěšně dokážou svému publiku sdělit, na co má myslet.“* (in McCombs, 2009, s. 27)

2.2. Mediální zobrazování sexuálního násilí

Pro uvedení problematiky mediálního zobrazování sexuálního násilí bude použita *Analýza mediálního zobrazování genderově podmíněného násilí* (Appeltoová, Možíšová, Vochocová, 2016), ve které byly zanalyzovány nejsledovanější celoplošná česká média a způsob, jakým je v nich pokryto téma násilí vůči ženám.

Z analýzy jednoznačně vychází, že jsou v českých médiích prezentovány primárně případy, kdy je pachatel násilí neznámý a čin se odehrál v neznámém prostředí. Zároveň se téma genderově podmíněného násilí nejčastěji objevuje ve formě regionálních zpráv nebo případů ze zahraničí. Větší podíl článků píšou muži, v případě online zpravodajství je to 15,7 % ve srovnání s 6,3 % (ženy). Až u 77,5 % článků nelze pohlaví autora určit. U výsledků se objevila také genderová stereotypizace. V člancích, které psali muži, byla stereotypizace obětí až dvakrát vyšší oproti článkům, které psaly ženy. Podobná stereotypizace se objevovala také u pachatelů. V případě mužů se jednalo o 43,9 % článků, u žen pouze o 18,4 % článků. Rozdíl je také v reflexi stereotypů genderově podmíněného násilí, kdy 30 % článků autorek tyto stereotypy reflektuje, zatímco u článků s autory se jedná pouze o 12,7 % článků. Analýza také

ukázala, že až na několik výjimek (2,2 %), se v ve zkoumaném vzorku téměř nevyskytovalo svalování viny na oběť. (tamtéž, s. 11–13)

Z druhé strany se nabízí pohled osob, které sexuální násilí zažily. Z kvalitativního šetření agentury Focus vychází, že podle žen, které jsou oběťmi sexuálního násilí, je jeho prezentace v médiích kritická. Uvádějí, že je o tématu informováno nedostatečně, není kladem důraz na následky násilí a trauma, které je násilím způsobeno a zároveň vnímají, že jsou v mediálních obsazích opakovaně zobrazované stereotypní představy, především ohledně osoby oběti nebo představy „správného znásilnění“. Další problém vidí v uvádění tématu sexuálního násilí jako skandálu či excesu, tedy něčeho nenormálního či výjimečného. (Nyklová, 2016, s. 65–66) Zpracovávání sexuálního násilí jako jednotlivých případů vede k nepochopení společenských a mocenských struktur, které k němu vedou. Pokud je ale sexuální násilí v médiích zobrazeno v širším kontextu, s přihlédnutím k institucionálnímu rámci a oslovením odborníků či dalších osob, kterých se téma dotýká, je možné vyzdvihnout, že se nejedná o izolovaný jev, ale spíše o vzor nerovnosti. (Santos et al., 2021)

Jako další problém zobrazování sexuálního násilí v médiích vidí oběti nedostatečnou informovanost o možnostech pomoci a o neziskových organizacích, které pomoc poskytují. Podle nich je třeba se zaměřit na postup jednotlivých kroků, které je třeba podniknout v případě, že se stanete obětí sexuálního násilí. (Nyklová, 2016, s. 67)

V dalších podkapitolách teoretické části budou postupně přiblíženy jednotlivé části zpracovávání tématu sexuálního násilí, a následných důsledků zpracovávání tohoto tématu.

2.2.1. Mediální rutiny při zpracovávání tématu sexuálního násilí

Proces zpracovávání tématu je často definován mediální rutinou. Čuřík a Burgr (2012, s. 159) definují mediální rutiny jako „*nepsaná pravidla mediálních organizací týkající se shromažďování a zpracování informací.*“ Obdobně mediální rutiny popisuje také Trampota (2006, s. 55): „*Rutiny jako pravidelné vzorce jednání zpravodajských organizací usnadňují kontrolu toku práce a umožňují zpracovávat v krátkém časovém horizontu nečekané události.*“

Ačkoliv proFem (2023) nepředstavuje ve svém manuálu *Na slovech záleží: Jak informovat o sexuálním násilí* přímo rutiny, kterých by se novináři a novinářky při zpracovávání tématu sexuálního násilí měli držet, přináší několik doporučení. Ta zahrnují bezpečnost, výstavbu profilu agresora či oběti, respekt, zdůraznění faktů, statistik a výzkumů,

názory expertů a expertek, doplnění vhodného doprovodného materiálu, zákonů a legislativy a informací, kde hledat pomoc.

Při zpracovávání tématu sexuální násilí je třeba dát primární důraz na bezpečí oběti. Oběť musí být anonymizována, pokud si to nepřeje jinak. Zároveň by neměla být ztvárněna způsobem, který by ve čtenářích mohl evokovat, že si za sexuální násilí může sama, například zdůrazňovat přítomnost alkoholu, drog či psychických problémů. Podobné zásady platí u vykreslování osoby pachatele. V takovém případě není nutné přiřazovat pachateli pozitivní vlastnosti a komentovat jeho jinak spořádaný život, jelikož by tak mohlo dojít k bagatelizaci výpovědi oběti. (proFem, 2023, s. 20–21)

Zachování respektujícího přístupu je důležité, zejména v případě jazykové stránky textu¹. Text je vhodné doplnit také informacemi jako jsou fakta a statistiky či názory expertů a expertek. (tamtéž, s. 22–23) Santos et al. (2021) uvádí, že tyto podpůrné informace pomáhají veřejnosti vidět sexuální násilí jako součást většího mocenského problému. Kontextové stránce mohou pomoci také informace, kde hledat pomoc. V každém textu na téma sexuální násilí by se měly objevit kontakty na specializované organizace, které mohou pomoci obětem sexuálního násilí. (proFem, 2023, s. 24)

Další část, na kterou by se měli novináři a novinářky při zpracovávání tématu sexuálního násilí zaměřit je vhodný doprovodný materiál. Fotografie či obrázky by neměly podporovat škodlivé stereotypy. Mezi ty patří například ženy ve smutné či bezbranné pozici. Z fotografií by také neměla vycházet představa ženy jako nezodpovědné či promiskuitní, jelikož to může vést k další viktimizaci oběti. (proFem, 2023, s. 23) V praxi se také objevují fotografie zobrazující fyzické násilí, které dané osobě buď hrozí, probíhá nebo jsou ukázány jeho následky, což může sloužit jako způsob, jak oslovit čtenáře a probudit v nich zvědavost. Problémem je i fakt, že obrázky ve většině případů zobrazují mladou a zdravou bělošku. Ženy, které nesedí do daného stereotypu a které zažily sexuální násilí pak mohou mít pocit, že jim jejich příběh nikdo neuvěří. I z toho důvodu se pak může snížit jejich ochota nahlásit incident policii. (Schwark, 2017)

Aby bylo téma zobrazováno konzistentně a zároveň, aby toto zobrazování nepůsobilo další újmu obětem a nepodporovalo stereotypy, doporučuje Soliman (2020) novinářstvu, aby při zpracovávání tématu sexuálního násilí spolupracovalo s organizacemi, které se zabývají

¹ viz kapitola 2.2.4. Jazyková stránka při zpracovávání tématu sexuálního násilí

právy žen. V České republice můžeme do těchto organizací zařadit například již zmiňovaný proFem, Persefonu nebo ROSA Centrum.

2.2.2. Objektivita při zpracovávání tématu sexuálního násilí

Zatímco mediální rutiny ovlivňují praktický způsob zpracování tématu sexuálního násilí, dalším zásadním aspektem novinářské práce je otázka objektivity. V předchozí části teoretické kapitoly byl představen obecný koncept objektivity, tato kapitola se věnuje objektivitě v případech zpracovávání tématu sexuálního násilí.

Názory novinářstva na splňování podmínky objektivity při zpracovávání tématu sexuálního násilí se poměrně liší. Novinářstvo pracující ve zpravodajství je častěji podmínkou objektivity omezeno, zatímco novinářstvo, které se zabývá názorovou žurnalistikou, dokáže při zpracovávání tohoto tématu zaujmout i více aktivistickou roli. Podle některých je v případě tématu sexuálního násilí potřeba přerušit hranici, která rozděluje zpravodajství a prezentování názorů. Jiní novináři a novinářky toto ale naopak odsuzují a na zachování objektivity trvají. (Møller Hartley a Askanius, 2020)

Otázkou je, zda je objektivita při zobrazování sexuálního násilí v médiích žádaná. Ačkoliv je snaha o neutrální zobrazení těchto případů pochopitelná, zachování představy správné novinářské objektivity může mít za důsledek posilování patriarchálních představ a genderových stereotypů. Téma sexuálního násilí je potom zobrazeno způsobem, který odpovídá spíše společenským normám než realitě, kterou oběť prožila. (Santos et al., 2021)

2.2.3. Rozhovory s oběťmi sexuálního násilí

Důležitou součástí při zpracovávání tématu sexuálního násilí, jsou rozhovory s oběťmi sexuálního násilí. Ačkoliv je vedení rozhovorů běžnou praxí novinářské práce, na rozhovory s lidmi, kteří si prošli traumatickou událostí, je potřeba se důkladně připravit, jelikož by u nich mohlo dojít k retraumatizaci oběti.

Pojem retraumatizace označuje traumatický stres, reakce a symptomy, které se u člověka objevují v následku opakovaného vystavení traumatizujícím situacím, ať už psychického nebo fyzického charakteru. (Duckworth a Follette, 2012, s. 2) Mediální traumatizace pak referuje o použití nevhodných slov a framingu způsobem, který vytváří dojem, že si oběť může za znásilnění sama, například nošením nevhodného oblečení nebo bytím na špatném místě ve špatný čas. (Nwabueze, 2015, s. 6)

ProFem (2023, s. 28) a Possibility Seeds² s příručkou *Use the Rights Words: Media Reporting on Sexual Violence in Canada* (2023, s. 23) se shodují, že před samotným rozhovorem s obětí sexuálního násilí je třeba se v rámci tématu pravidelně vzdělávat. Důvodem je lepší pochopení obětí, jejich chování a následného zpracování článku.

Rozhovor s obětí by měl probíhat v prostředí, kde se bude cítit bezpečně a měla by mít možnost si na rozhovor přivést blízkou osobu, která ji podpoří. (Possibility Seeds, s. 24) Hned zpočátku je důležité oběti vysvětlit, jak bude rozhovor probíhat, jak bude zpracováván pořízený záznam nebo jaká rizika se s medializací jejího případu pojí. Nejvhodnější je poté získat informovaný souhlas oběti, aby byla ujistěna, že má právo kdykoliv rozhovor přerušit či skončit, pokud se rozhodne, že svůj příběh sdílet nechce. (proFem, 2023, s. 29)

ProFem (2023) definuje pro komunikaci s oběťmi sexuálního násilí tři základní zásady, a to podpora, přijetí a respekt. Při vedení rozhovoru s obětí je potřeba se ptát, nepřepokládat. Je třeba dát oběti prostor, aby se mohla vyjádřit a popsat, co se stalo. Možné je také průběžně nabízet pauzu. V reakcích na skutečnosti, které oběť popíše je důležité být empatický, ale je nutné se vyhnout utěšování či chlácholení a zastávání role terapeuta. (tamtéž, s. 30) Klíčové je oběti nikdy neříkat: „*Vím, jak se cítíte.*“, protože to není pravda. (Dart Center for Journalism and Trauma, 2011)

Po skončení rozhovoru je vhodné s obětí probrat její výpověď, aby jí bylo případně umožněno něco změnit či doplnit. (Possibility Seeds, 2023, s. 25) Je také dobré oběť opětovně informovat o postupu vydávání rozhovoru a na závět ji předat kontakty na organizace, u kterých může hledat pomoc. (proFem, 2023, s. 31)

2.2.4. Jazyková stránka při zpracovávání tématu sexuálního násilí

Po samotném rozhovoru s obětí sexuálního násilí přichází další zásadní fáze novinářské práce – jazykové zpracování. Volba slov a pojmenování je při zpracovávání tématu sexuální násilí zásadní. Je podstatné pojmenovávat věci pravými názvy, jelikož nevhodná volba slov může být způsobit obětem další trauma nebo je vést k domněnkám, že jejich případ není brán vážně. Zároveň má jazyková stránka textu dopad i na společnost a veřejné mínění, jelikož při použití nesprávných výrazů může docházet k bagatelizaci případu a jeho zlehčování. (proFem, 2023, s. 14)

² Kanadská poradenská společnost pro systémové změny, která se věnuje genderové spravedlnosti, rovnosti, lidským právům a začleňování

Primární částí v mediálních textech o sexuálním násilí je popis činu, který se stal. ProFem (2023, s. 14) například označuje použití termínu *sex* jako nevhodné, jelikož může vyvolávat dojem, že se jednalo o konsensuální pohlavní styk. Do příkladu problémové praxe řadí například formulaci „*Měl s ní opakovaně sex, když spala.*“ Doporučuje využívat termíny jako *pohlavní styk bez souhlasu* nebo konkrétní popis samotného činu. U používání termínu *znásilnění* je třeba dbát obezřetnosti, jelikož se jedná o definici trestního činu a v takovém případě závisí na rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení.

Součástí textu je i slovní vykreslení osoby oběti. Mezi možné termíny patří *oběť*, *přeživší*, *osoba zažívající násilí* anebo je možné použít pseudonym. (Possibility Seeds, 2023, s. 23) Existuje ale rozdíl vnímání textu z pohledu čtenářů, kteří mají termín *oběť* je spojován s beznadějí, zatímco termín *přeživší* pro čtenáře vyjadřuje sílu a nezávislost. (Papendick a Bohner, 2017) Pokud má novinář či novinářka zpracovávající téma sexuálního násilí tu možnost mluvit s obětí, zásadně platí, že o tom, jakým způsobem bude pojmenována, rozhoduje sama oběť. (proFem, 2023, s. 16)

Jmenování a popis pachatele je dalším stěžejním bodem při referování o případu sexuálního násilí. Je důležité důsledně vyjádřit, že za čin je zodpovědný výhradně on, proto se Anne-Marie Impe (2019, s. 64) a proFem (2023, s. 16) se shodují na nutnosti odkazovat na pachatele v činném rodě. Výzkum *Syntax, Semantics, and Sexual Violence: Agency and the Passive Voice* (Henley, Miller a Beazley, 1995) dokonce potvrdil, čtenáři považovali sexuální násilí za více akceptovatelné, když o případu bylo referováno v trpném rodě a zároveň připisovali menší odpovědnost pachateli. Co se týče jeho pojmenování, nabízejí se termíny jako *agresor* nebo *násilník*. Vzhledem k tomu, že označení *pachatel* také podléhá trestněprávní rovině, závisí jeho použití opět na rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Termín lze ale použít i v případě, že ho při popisu činu takto popsala sama oběť. (proFem, 2023, s. 15)

2.2.5. Téma sexuálního násilí ve veřejném prostoru

Po aspektech zpracovávání tématu sexuálního násilí je třeba se zaměřit na to, jak toto téma rezonuje ve veřejném prostoru, tedy jak mediální pokrytí ovlivňuje veřejnou diskusi a vnímání sexuálního násilí v širším kontextu.

Mimo to, že média dokáží přimět lidi o něčem přemýšlet, dokážou také ovlivnit veřejné mínění tím způsobem, jakým o daném tématu referují a které informace poskytnou. Ovlivnění postojů je však otázka dlouhodobé změny, jelikož se mění na základě společenského prostředí o osobních vlivů, ne médií. (McQuail, 2009, s. 531)

Způsob, jakým je v mediálním prostoru prezentované téma sexuálního násilí může mít vliv také na širokou veřejnost. Média hrají klíčovou roli při formování představ o této problematice a pokud je téma zpracováváno zkresleně, může to ve společnosti podporovat vznik stereotypů, které následně mají negativní dopad na oběti sexuálního násilí. (proFem, 2023, s. 4) V médiích se některé tyto stereotypy neustále objevují, což formuje pohled veřejnosti na tuto problematiku a zároveň podporuje takzvanou kulturu znásilnění. Zároveň to může bránit i pokroku legislativy týkající se sexuálního násilí, pro který je mimo jiné stěžejní i podpora veřejnosti. Zásadní je také způsob, jakým média rámuje sexuální násilí, protože může ovlivnit veřejné vnímání toho, jak toto téma lidé vnímají. Rámování má také schopnost ovlivňovat individuální postoje, přesvědčení a přepisování viny a odpovědnosti. (Aroustamian, 2020)

Zároveň, aby bylo možné bojovat proti sexuálnímu násilí prostřednictvím mediální reprezentace, je nutné, aby média poskytovala informace o sexuálním násilí takovými způsoby, které nepodporují stereotypy. Mezi takové může patřit například vykreslení osoby pachatele jako monstra, jelikož z toho může veřejnost vyčíst, že se jedná pouze o ojedinělé případy týkající se sociopatických násilníků. (O'Hara, 2012)

Výzkum organizace Persefona *Sexuální násilí očima české veřejnosti* (2016), který byl realizován pod záštitou projektu *Z labyrintu násilí*, demonstroval mimo jiné také fakta o tom, jakou představu má česká společnost o problematice sexuálního násilí. Výzkum je z hlediska pohlaví, věku, nejvyššího dosaženého vzdělání, velikosti obce bydliště a kraje reprezentativní. Z dat výzkumu vyplývá, že 49 % společnosti si představuje pachatele násilí jako cizí neznámou osobu. „(...) Lidé mají tendenci zlehčovat nejčastěji se vyskytující druh násilí, tedy násilí, které probíhá doma. Za drobnou, zanedbatelnou, nebo dokonce vůbec žádnou újmu považují respondenti ve 12 % vynucení si sexu na partnerovi/partnerce a v 15 % u manželského páru.“ (Persefona, 2016) Přitom je potvrzeno, že dvě třetiny znásilnění probíhají doma a pachatelem bývá nejčastěji manžel či partner. (tamtéž)

Jako hlavní zdroj, ze kterých česká veřejnost čerpá informace o tématu sexuálního násilí, uvedla polovina dotazovaných televizní publicistické a vzdělávací pořady. Jako další zdroje byl uveden internet, denní tisk s časopisy. (tamtéž)

V médiích se některé tyto stereotypy neustále objevují, což formuje pohled veřejnosti na tuto problematiku a zároveň podporuje takzvanou kulturu znásilnění. Zároveň to může bránit i pokroku legislativy týkající se sexuálního násilí, pro který je mimo jiné stěžejní i podpora

veřejnosti. Zásadní je také způsob, jakým média rámuje sexuální násilí, protože může ovlivnit veřejné vnímání toho, jak toto téma lidé vnímají. Rámování má také schopnost ovlivňovat individuální postoje, přesvědčení a připisování viny a odpovědnosti. (Aroustamian, 2020)

Podle výzkumu *The Predictors of Awareness of Sexual Abuse and Sexual Violence in the Media and the Influence on Actions of the Individuals* (Frentzen et al., 2021) více než polovina respondentů zaznamenává případy sexuálního násilí, které se objevují v médiích. Stejná část respondentů také uvedla, že věnují větší pozornost ohledně sexuálního násilí, jehož obětí by se mohly stát děti v jejich okolí. Osoby, které vnímaly tyto případy více byly častěji ženy, osoby vyššího věku a osoby s vyšší úrovní vzdělání. Stejně tak byli ohledně mediálních textů více informováni lidé, kteří sami zažili sexuální násilí. Z výsledků také vyplynulo, že jedna třetina respondentů vnímá medializace případů sexuálního násilí jako motivaci pro případné ohlášení vlastního případu. Podobně se vyjádřily také české ženy, které zažily sexuální násilí. Podle nich je lepší informovanost o tématu v médiích spojována s možností lépe se vyrovnat s vlastní zkušeností se sexuálním násilím. (Nyklová, 2016)

2.2.6. Sebevěče novinářů a novinářek

Po definování toho, jak mediální zpracování tématu sexuálního násilí rezonuje ve veřejném prostoru, následuje kapitola zaměřená na sebevěči novinářů a novinářek.

Vzhledem k citlivé povaze tématu má mediální zpracovávání tématu sexuálního násilí dopad i na samotného novináře či novinářku. Výzkum *An examination of journalist perceptions toward covering tragedy and trauma* (Massé, Popovich, Kinsey, 2013) dělí novinářstvo, které zpracovává traumatické události, na dvě skupiny – empatictí a tradiční. Zatímco tradiční novinářstvo se soustředí primárně na profesionalitu, etiku a nestrannost a nechce se emocionálně zapojovat, pro empatické novinářstvo naopak být svědkem traumatických událostí znamená nejen profesní výzvu, ale i osobní zátěž. Je pro ně těžké „se od emocí jednoduše odtrhnout a dělat svou práci“. (tamtéž, s. 171–172)

Ačkoliv se mnoho studií věnuje spíše zkoumání traumatického stresu u novinářů a novinářek, kteří pokrývají válečné zločiny, terorismus a další katastrofy (Wanga a Owen, 2015; Marham, 2011; Feinstein, Pavisian a Storm, 2018), Natalee Seely (2019) se ve výzkumu *Journalists and mental health: The psychological toll of covering everyday trauma* zaměřila na novináře a novinářky, kteří se setkávají s traumatem každodenně, například při práci s traumatizovanými oběťmi. U dotazovaných novinářů a novinářek, kteří pokrývali témata jako hromadná střelba, vraždy, ale také sexuální násilí, se objevují příznaky posttraumatické stresové

poruchy, deprese, úzkosti, pocity viny, smutku a diskomfortu. Studie ukázala, že toto pracovní trauma ovlivňuje novináře a novinářky i v osobním a sociálním životě.

Většina novinářstva se s traumatem vyrovnává pomocí svěřování se svým blízkým či kolegům, někteří také navštěvují psychologa. Jako další způsoby k zpracování traumatu využívají aktivity, které zabaví mysl – cvičení, koníčky, sledování televize či poslouchání hudby. Ačkoliv většina novinářstva uvedla, že dělá svou práci ráda, čtyři z nich přiznali, že kvůli emočnímu vyhoření museli změnit redakční zaměření. (tamtéž)

Redakce může sehrát důležitou roli v tom, jak se novináři a novinářky vyrovnávají s pokrýváním traumatických událostí. Pokud vytvoří prostředí, kde je možné otevřeně mluvit o emocionálním nepohodlí, nebo nabídne podpůrné programy, které pomáhají tyto situace zvládat, může tím zároveň přispět k lepší přípravě novinářstva na citlivou komunikaci s lidmi, kteří sami prošli tragickými zkušenostmi. (Beam a Spratt, 2009, s. 433)

3. Metodologická část

Tato kapitola slouží ke stanovení výzkumné otázky a cíle práce, představení a popisu metodologie, která byla použita při výzkumu, tedy kvalitativního přístupu. Představena bude také technika sběru dat, metoda chápacího rozhovoru. V této části práce bude zároveň popsána příprava výzkumu, včetně výběru vzorku a přípravy otázek. Přiblížen bude také průběh výzkumu a následný postup analýzy získaných dat.

3.1. Výzkumná otázka a cíl práce

Před samotným výzkumem je třeba definovat problém, na který se chce výzkumník zaměřit. Je podstatné definovat, nakolik je téma zkoumání dostupné a jak je možné ho uchopit. Výzkumný problém je dále třeba specifikovat, tedy určit výzkumnou otázku. Ta tvoří jádro výzkumu. Výzkumná otázka by měla být stanovena tak, aby byla odpověď známá předem a neměla by být zjišťovací. Sama o sobě často není ani řešitelná, proto je vhodné formulovat další konkrétní specifické otázky, které detailně přibližují zkoumaný problém. (Sedláková, 2014, s. 68–71)

Znění výzkumné otázky je následující: *Jak novináři a novinářky v České republice přistupuje k mediálnímu zpracování tématu sexuálního násilí?*

Pro další specifikaci výzkumné otázky byly stanoveny dílčí výzkumné otázky, které odpovídají jednotlivým aspektům zkoumání, například: *Jaká je motivace novinářů a novinářek pro zpracování tématu sexuálního násilí? Kladou novináři a novinářky důraz na jazykovou stránku textu při referování o sexuálním násilí? Vnímají novináři a novinářky vliv zpracování tématu sexuálního násilí na veřejnost?*

Cílem této práce je získat komplexní vhled do přístupů novinářek a novinářů, kteří se tématem sexuálního násilí profesně zabývají, ať už pravidelně nebo ne. V rozhovorech bude reflektováno, jakým způsobem toto téma zpracovávají, jaké mediální rutiny jsou používány (pokud existují), jakým způsobem novináři a novinářky pracují v případech rozhovorů s oběťmi, jakým způsobem řeší jazykovou stránku textu při referování o tématu sexuálního násilí a jaké dopady vnímá novinářstvo při pokrývání tématu sexuálního násilí jak na veřejnost, tak na sebe samé.

3.2. Kvalitativní přístup

Téma mediálního pokrytí sexuální násilí je velmi citlivé a je pro něj třeba využít hlubokého porozumění, důvěry a empatie. Výzkum zároveň vyžaduje získat individuální perspektivy jednotlivých novinářů a novinářek, proto byl pro tuto práci zvolen kvalitativní přístup.

Creswell (1998, s. 12) definuje kvalitativní výzkum následovně: „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“ (in Hendl, 2016, s. 46)

Hendl (2016, s. 46) přirovnává kvalitativního výzkumníka k detektivovi. V průběhu kvalitativního výzkumu lze měnit jeho původní plán, výzkumné otázky a hypotézy. Výzkumník pracuje v neustále měnícím se terénu, sbírá data, analyzuje je a výzkum jim přizpůsobuje. Sběr dat a jejich analýza se tak neustále opakuje. I z tohoto důvodu je kvalitativní výzkum je považován za pružný typ výzkumu.

Mezi výhody použití kvalitativního výzkumu se řadí především podrobný popis zkoumaného tématu, možnost studovat procesy a navrhnout teorie. Naopak nevýhodou kvalitativního výzkumu může být příliš velká ovlivnitelnost výzkumu výzkumníkem a jeho osobními preferencemi. Provádět kvalitativní výzkum je možné mnoha metodami. Patří mezi ně pozorování, obsahová analýza a také interview. (tamtéž, s. 46) Typy rozhovorů se podle míry standardizace a strukturování dělí na standardizovaný, strukturovaný, polostrukturovaný a hloubkový rozhovor. (Sedláková, 2014, s. 210) Při tomto výzkumu byl použit speciální typ rozhovoru – chápající rozhovor.

3.3. Chápající rozhovor

Metodu chápajícího rozhovoru představil ve své knize Kaufmann (2010). Pro chápající rozhovor je stěžejní velká míra empatie, pochopení a zapojení tazatele do rozhovoru. Tento typ rozhovoru vyžaduje neustálou zpětnou vazbu tazatele, aby měl dotazovaný jistotu, že má jeho plnou pozornost. Vhodné jsou reakce jako vyjádření souhlasu či nesouhlasu, smích nebo lichocení.

Ačkoliv Kaufmann (2010) uvádí, že si na rozhovor připravuje sadu opravdových otázek, ne pouze okruhů, které se používají u jiných typů rozhovorů. Zároveň zastává názor, že nejlepší

otázky jsou ty, které vyplynou přímo z rozhovoru. Takové otázky lze vymyslet ve chvíli, kdy se tazatel plně soustředí na dotazovaného. Z tohoto důvodu nesmí být rozhovor veden způsobem, že tazatel pouze přečte otázky. Takový přístup odradí dotazovaného od toho, aby se rozmluvil a byl ochotný poskytovat hlubší a zajímavější odpovědi. Konverzace rozhovoru by měla být plynulá až takovým způsobem, aby byla narušena hierarchie tazatele a dotazovaného. Cílem úspěšného rozhovoru je, aby šlo spíše o konverzaci než o formu dotazování. Tazatel se ale zároveň nesmí nechat plně vtáhnout do konverzace, aby nenarušil průběh výzkumu. (tamtéž)

3.4. Výběr vzorku

Sestavení vhodného vzorku jedno z největších úskalí rozhovoru, a to primárně z důvodu neobvyklých požadavků na kritéria dotazovaných. Přestože obvyklá kritéria (věk, pohlaví, bydliště) nejsou pro výzkum stěžejní, je dobré myslet na jejich vyváženost. (Kaufmann, 2010, s. 49) Výběr vzorku by měl zároveň odpovídat výzkumné otázce. (Hendl, 2016, s. 155)

Sedláková (2014) dělí výběr vzorku na dva typy: náhodný a záměrný. Náhodný výběr vzorku může vést k možnosti reprezentativity a zobecnění výzkumu na cílovou populaci, zatímco záměrný výběr generalizaci neumožňuje. Záměrný výběr vzorku se dále rozděluje do několika typů výběrů. Jedním z těchto typů je výběr heterogenní. Takový výběr je definován následovně „...vzorek heterogenní, ve kterém bude pokryto široké spektrum jednotek s velkým rozptylem vlastností vzhledem ke zkoumanému jevu.“ (tamtéž, s. 101) Při tomto výzkumu byl použit heterogenní záměrný výběr.

Při výběru účastníků rozhovoru jsem se soustředila primárně na různorodost ve zpracovávání tématu sexuálního násilí, snažila jsem se přiblížit k metodě vzorkování o maximální variaci. Mým cílem bylo vybrat takový vzorek, ve kterém budou zastoupeni účastníci, kteří se na zpracovávání tématu sexuálního násilí přímo specializují, v oblasti problematiky se aktivně vzdělávají a sami takové případy vyhledávají a zpracovávají, ale také účastníci, kteří mají například nižší míru autonomie, a proto se tématu sexuálního násilí se věnují omezeně v rámci své redakční činnosti. Najít novinářstvo, které téma sexuálního násilí zpracovává dlouhodobě a často, nebylo obtížné, větší problém nastal u hledání informátorů, kteří se tématu sexuálního násilí nezabývají na denní bázi a kteří toto téma zpracovávají i přesto, že mají například jiné redakční zaměření. Prohledávala jsem různé typy on-line médií a hledala jsem články pod hesly *sexuální násilí* nebo *znásilnění*. U některých on-line médií se tyto články týkaly převážně zahraničních celebrit a kauz spojených právě se sexuálním násilím, autorstvo těchto článků ovšem nebylo vhodnými kandidáty pro výzkum. Zaměřila jsem se proto na články, které se

přímo týkaly tuzemských případů sexuálního násilí. Často se jednalo o zpravodajské články. U nich jsem sledovala, který novinář či novinářka jsou podepsaní pod kterým článkem, abych například nekontaktovala člověka, který text o sexuálním násilí zpracovával jednou. Výběr byl poměrně složitý, protože spousta médií operuje tak, že se jedna osoba nesespecializuje pouze na jedno téma nebo dokonce ani na témata, která jsou si vzájemně blízká.

Původním plánem bylo, aby výzkum zahrnoval také informátory a informátorky z jiných typů médií, například z televize či rozhlasu, ale nepodařilo se takové osoby, které by se takto úzce specializovaly na téma sexuálního násilí, nalézt. Výzkum byl proto zaměřen na novinářstvo z tištěných a on-line médií, jelikož preferencí při výběru byla právě různorodost škály, v jaké míře jednotliví informátoři a informátorky téma sexuálního násilí zpracovávají.

Pro výzkum byli vybráni čtyři účastníci a vzhledem k tomu, že všichni souhlasili s rozhovory na základě informovaného souhlasu, jehož byla podmínka anonymizace dat, bude jejich charakteristika omezená natolik, abych zachovala jejich anonymitu, ale zdůrazní skutečnosti, které jsou důležité pro správnou interpretaci výzkumu.

3.4.1. Medailony informátorů a informátorek

Tato podkapitola slouží k představení informátorů a informátorek výzkumu. Všem účastníkům jsem se rozhodla přidělit nové identifikační příjmení, aby byla analytická část pro čtenáře srozumitelná.

Novinářka Břízová: Novinářka působící v liberálně orientovaném médiu, zaměřeném na domácí i zahraniční zpravodajství, ekonomická a sociální témata a také na investigativní žurnalistiku. Tématu sexuálního násilí se novinářka věnuje už deset let.

Novinářka Vrbová: Novinářka působící v liberálně orientovaném médiu, které se zaměřuje na zpravodajství a analytickou žurnalistiku. Médium zpracovává politická, společenská témata i zahraniční dění. Téma sexuálního násilí není hlavní profesní zaměření novinářky, ale věnuje se mu již několik let.

Novinář Smrk: Novinář působící v on-line bulvárním médiu, které se zaměřuje na aktuální dění, kauzy, celebrity a lifestyle. Novinář se v rámci své praxe věnuje různorodým tématům, mezi které patří i téma sexuálního násilí.

Novinář Javor: Novinář působící v on-line zpravodajském médiu, které pokrývá české i zahraniční zpravodajství a jehož témata se varíují od politiky přes kulturu po krimi. Tématu sexuálního násilí se věnuje v kontextu soudnictví a judikatury.

3.5. Příprava otázek

Příprava otázek je stěžejní část výzkumu. Na výzkumníka jsou při získávání dat pomocí rozhovoru kladeny poměrně vysoké nároky. Nejde pouze o to připravit si vhodné otázky, ale také o práci s informátory. Někteří se rozmluví a jsou si sami schopni poradit s otázkou, která jim byla položena, zatímco u některých je třeba klást doplňující otázky, které ale mohou vést pořád jen ke stručným odpovědím. (Sedláková, 2014, s. 208)

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.3. Chápající rozhovor, Kaufmann (2010) doporučuje sadu otázek. Při jejich přípravě má v mysli fiktivního informátora. Není ale od věci seznam otázek v průběhu výzkumu upravovat, pokud se otázka ukáže jako povrchní či špatně postavená. Úvodní otázky považuje za nejdůležitější, udávající tón rozhovoru. Se Sedlákovou (2014) se shodují na použití jednoduchých popisných otázek v úvodu.

Kladené otázky by neměly být omezené nebo zavádějící, je třeba aby informanti své odpovědi formulovali přirozeně. (Sedláková, 2014, s. 221)

Při přípravě otázek jsem využila výzkumné otázky a stejně tak dílčích výzkumných otázek. Pro samotné otázky pro rozhovor byly vytvořeny tři okruhy:

1. Redakční praxe a spojitost s tématem sexuálního násilí
2. Zpracovávání tématu sexuálního násilí jednotlivci
3. Zpracovávání tématu sexuálního násilí obecně – jak a jaké účinky

V rámci těchto okruhů jsem si připravila otázky pro jednotlivé účastníky rozhovorů, vždy lehce pozměněné podle jejich primárního redakčního zájmu a specializace. Součástí prvního okruhu byly odlehčené otázky, které byly důležité pro kontext výzkumu a sloužily k tomu, aby se informátoři a informátorky naladili na téma rozhovoru jako například *Kdy jste se začal/a věnovat zpracovávání tématu sexuálního násilí? Vzpomenete si, jaký byl váš první text na toto téma?* Druhý okruh byl nejrozsáhlejší, jelikož byl zaměřený přímo na proces psaní tématu sexuálního násilí, kdy bylo cílem získat od informanta konkrétní postupy, například *Existuje nějaká rutina pro zpracovávání tématu sexuálního násilí rutina? Jak velký význam má podle vás volba slov u tohoto tématu? Dokážete v těchto případech zůstat objektivní? Je možné zůstat při zpracovávání těchto případů objektivní? Myslíte, že zpracovávání případů sexuálního násilí má na vás osobně nějaký dopad?* Poslední okruh byl zaměřen na to, jak sami informátoři vnímají zpracovávání tématu sexuálního násilí v rámci českých médií a dopady zpracovávání tématu na veřejnost. Mezi otázky patřily například tyto: *Co je podle vás největší problém*

v rámci zpracování tématu sexuálního násilí v českých médiích? Myslíte si, že mediální pokrytí tohoto tématu mění povědomí veřejnosti o sexuálním násilí? Pokud ano, jak?

V rámci všech rozhovorů byly využity všechny připravené otázky, zároveň ale byly položeny informátorům a informátorkám i další otázky, které plynule navazovaly na téma rozhovoru, případně rozvíjely určité téma, které informátoři do rozhovoru vnesli.

3.6. Sběr dat

Při přípravě může tazatel požádat kolegu či blízkou osobu o cvičný rozhovor, aby se při následném zkoumání vyvaroval tazatel chyb, které by se mohly objevit, a aby vyladil si své vedení rozhovoru. Tazatel musí přistupovat k dotazovanému s respektem a nepodsouvat mu vlastní názory na probírané téma, například v rámci sugestivních otázek. (Sedláková, 2014, s. 218–219)

Sedláková (2014, s. 217–221) pro rozhovor doporučuje klidné prostředí. Je vhodné vyjít vstříc dotazovanému, který si zvolí místo a čas dotazování. Délka rozhovoru se liší v závislosti na charakteru dotazovaného, může se pohybovat mezi 15 minutami až dvěma hodinami. Na začátku rozhovoru je třeba získat od dotazovaného informovaný souhlas, kdy informanta seznámíme s jeho možností nezodpovědět otázku nebo rozhovor ukončit.

S informátorkami Břízovou a Vrbovou jsem se na rozhovoru domluvila již o několik měsíců dopředu v prvotní fázi výzkumu, abych zjistila, zda mi takové rozhovory budou umožněny. Obě dopředu souhlasily, a proto byla následná domluva rozhovoru velmi rychlá a jednoduchá.

Před samotnými rozhovory jsem požádala kolegyni z oboru o pomoc a vyzkoušela jsem si s ní cvičný rozhovor, který jsem si nahrála a při jeho následné analýze jsem se soustředila na místa, která mi přišla zdařilá nebo naopak ne. Lépe jsem si osvojila vedení rozhovoru a při následných rozhovorech pro výzkum jsem si byla jistější svým postupem.

První rozhovor proběhl na začátku listopadu. Jednalo se o rozhovor s informátorkou Vrbovou. Původní termín musel být zrušen z důvodu pracovní vytíženosti informátorky, ale podařilo se dohodnout na dalším termínu ještě tentýž týden. Rozhovor proběhl on-line přes program Google Meet a byl nahráván na snímek obrazovky. Bohužel zde došlo k selhání techniky a z nahrávky rozhovoru zbyl pouze záznam posledních patnácti minut, přičemž celková doba rozhovoru se pohybovala kolem jedné hodiny. Po domluvě s vedoucím práce jsem informátorku Vrbovou kontaktovala s tím, zda by bylo možné rozhovor po nějaké době

opakovat. Souhlasila, a rozhovor mi v lednu poskytla podruhé, opět prostřednictvím videohovoru. Předpokládala jsem, že tento časový odstup mně i informátorce umožní získat potřebný odstup od opakování stejného výzkumu, nicméně vzhledem k tomu, že ostatní rozhovory proběhly již v listopadu, bylo náročnější se opět vžít do role výzkumnice. Přestože byla informátorka velmi vstřícná a otevřená ohledně tématu, první pokus rozhovoru považuji za zdařilejší. Domnívám se ale, že tato skutečnost neměla zásadní dopad na celkový výzkum.

Druhý rozhovor proběhl opět on-line formou, ačkoliv původní domluva se týkala osobního rozhovoru. Osobní setkání se neuskutečnilo z důvodu mé nemoci, naštěstí byl informant Javor velmi chápavý a souhlasil s on-line variantou. Na tento rozhovor jsem se připravila především technicky, aby se neopakovala stejná situace jako u prvního rozhovoru a k nahrávání rozhovoru byly využity dvě zařízení. Rozhovor trval přibližně půl hodiny a byl vydařený.

Třetí rozhovor s informantem Smrkem byl také plánován jako osobní setkání, ale při domluvě došlo k nejasnostem, a nakonec také proběhl on-line. Tento rozhovor byl nejkratší, trval 15 minut. Na rozdíl od předchozích rozhovorů, kde účastníci projevili vysokou míru iniciativy a poskytovali obsáhlé odpovědi, se v tomto případě vyskytly i jednoslovné reakce, například ano či ne. Snažila jsem se klást doplňující otázky a podrobněji rozvádět témata, avšak ne vždy to vedlo k rozšíření odpovědi informanta. Zároveň se jednalo o rozhovor, ve kterém jsem informantovi položila nejméně doplňujících otázek. Zpětně vnímám, že bylo bývalo vhodné více přizpůsobit otázky profesnímu zaměření informanta a zároveň se připravit na situaci, kdy bude informanta třeba rozmluvit a více zaujmout. Přesto považuji získané informace za dostatečné pro začlenění tohoto rozhovoru do výzkumu.

Poslední, čtvrtý rozhovor proběhl osobně. Místo a čas setkání určovala informantka Břízová. Sešly jsme se v kavárně. Vzhledem k povaze probíraného tématu bylo v některých chvílích nutné mluvit polohlasem, což však nemělo vliv na kvalitu zvukového záznamu. Informantka již na začátku setkání upozornila na časové omezení na jednu hodinu. Během tohoto času se podařilo položit všechny plánované otázky a doplnit i další, které vyplynuly v průběhu rozhovoru. Osobní setkání se ukázalo jako přínosné, jelikož bylo patrné odlišné dynamické zapojení informátorky ve srovnání s on-line rozhovory. Výhodou on-line rozhovorů bylo naopak to, že informátoři byli v klidném a nerušeném prostředí, které si sami zvolili, tudíž se mohli plně soustředit na rozhovor a nebyli rušeni vnějšími faktory.

Od všech účastníků jsem získala informovaný souhlas s rozhovorem, v případě on-line rozhovorů byl tento souhlas vysloven pouze ústně, ale je součástí nahrávky rozhovoru a v případě osobního rozhovoru jsem od informantky získala písemný souhlas. V rámci informovaného souhlasu jsem účastníkům rozhovorů slíbila anonymizaci dat a z tohoto důvodu nejsou transkripce rozhovorů součástí příloh této práce.³

3.7. Příprava pro analýzu dat

Sedláková (2014, s. 234) uvádí přepis rozhovoru jako první krok standardního postupu zpracovávání dat, zatímco Kaufmann (2010, s. 91–92) naopak raději zpracovává audiální záznam. Konstatuje, že v přepisu rozhovoru chybí materiál pro hlubší výzkum. Tím může být například tempo informátora, intonace nebo odmlky, které mohou dodat slovům nová vyznění. Proto si získaný materiál opětovně poslouchá a dělá si poznámky, které doplňuje svými komentáři a interpretacemi. Ačkoliv Sedláková (2014, s. 234) preferuje přepisy záznamu v kompletní podobě, tedy včetně přerázků nebo nesprávně zvolené větné skladby, také doporučuje mít při zpracovávání dat k dispozici přepis i mluvenou verzi. Zastává i názor, že si výzkumník může vytvořit svá vlastní pravidla pro přepis záznamu.

V rámci tohoto výzkumu byla vytvořena transkripce všech rozhovorů, včetně přerázků a výplňových slov. K přepisu rozhovorů, které byly vedeny on-line, byl využit program Microsoft Word, přesněji funkce *Přepsat*, která nahrávku zpracovala do písemné podoby. Přepis ale nebyl bezchybný, bylo potřeba opětovně využít nahrávky a některé výrazy opravit. Úpravy přepisů trvaly různou dobu, vzhledem k tomu, že všechny tři on-line rozhovory měly rozdílnou délku. V případě rozhovoru, který byl proveden osobně, tato možnost nefungovala, jelikož rozhovor probíhal v kavárně, kde bylo poměrně hlasité okolí, a ačkoliv byl zvukový záznam dobře použitelný pro lidský sluch, umělá inteligence si s ním nedokázala poradit a celkový přepis byl velmi zkreslený a nedával smysl, a proto jsem celý rozhovor přepisovala sama. Tento přepis hodinové nahrávky rozhovoru trval přibližně dvě a půl hodiny.

3.8. Analýza a interpretace dat

Zpracovávání kvalitativních dat sestává ze dvou kroků – analýza dat a jejich interpretace. Analýza dat zahrnuje třídění dat, při kterých jsou rozdělována na dílčí úseky. Analýza je provedena na základě výzkumníkem stanovených kritérií (podle obsahu, jazyka či

³ Výzkumnice má nahrávky rozhovorů i transkripce k dispozici. V případě dalšího zkoumání je možné požádat o souhlas informátorů a informátorek se sdílením rozhovorů. V takovém případě mě kontaktujte na e-mailu maixnerova24@seznam.cz.

formy). (Sedláková, 2014, s. 397) Data z jednotlivých rozhovorů byla postupně rozpracována a rozdělena na celky podle podobností i rozdílů ve vztahu k jednotlivým stanoveným dílčím otázkám a zároveň byly identifikovány klíčové části výpovědí. Určité části rozhovorů také zůstaly nevyužité, jelikož nespádaly pod žádné téma nebo se jednalo o některé z doplňujících otázek, které se u jednotlivých respondentů a respondentek lišily a pro výzkum nebyly podstatné. Z větší části byly ovšem rozhovory poměrně ekonomické, a tak nevyužitých dat nebylo příliš. V této části bylo použito jednoduché kopírování výpovědí informantů a informantek z přepisů rozhovorů a jejich následné vložení do analytické části práce. Některé výpovědi byly ponechány jako citace, především v případech, kde se jednalo o myšlenku, kterou bylo potřeba dohovat v původním znění, zatímco jiné části byly parafrázovány.

Rozdělené úseky je možné následně interpretovat. V této části výzkumu badatel vysvětluje smysl dat, přičemž bere v potaz kontext jejich vzniku nebo osobnost informanta. Není však možné předpokládat závěry, které informant přímo nespécifikoval nebo nevyjádřil a zároveň není vhodné přeformulovat jeho myšlenku vlastními slovy. (tamtéž, s. 397) Interpretace dat výzkumu probíhala porovnáváním jednotlivých výpovědí informantů ohledně specifického tématu, ať už se shodovaly či naopak lišily a zároveň došlo k porovnání s teoretickými koncepty práce. U některých témat se neobjevily výpovědi všech účastníků, protože někteří neměli relevantní zkušenost s určitými procesy nebo událostmi, jako například rozhovory s oběťmi sexuálního násilí.

Tento postup analýzy a interpretace umožnil zobrazení komplexního pohledu novinářstva v rámci zpracovávání tématu sexuálního násilí.

4. Analytická část

Tato část práce slouží k prezentaci získaných dat při výzkumu. Je rozdělena do jednotlivých podkapitol podle stanovených dílčích výzkumných otázek, které byly vymezeny na počátku zkoumání. Podkapitoly se věnují způsobu, kterým se novináři a novinářky k práci se sexuálním násilím dostali, mediálními rutinami pro zpracovávání tématu sexuálního násilí, rozhovorům s oběťmi sexuálního násilí, jazykové stránce textu, otázce objektivity v rámci tématu sexuálního násilí, roli médií a dopadům pokrývání případů sexuálního násilí na veřejnost i jednotlivé novináře a novinářky. Některé podkapitoly slouží k dodání kontextu zkoumaného jevu, a ačkoliv přímo nepřinášejí odpovědi na výzkumnou otázku, jejich prezentace je pro správné pochopení výzkumu stěžejní.

4.1. Cesta ke zpracovávání případů sexuálního násilí a důvody pro zpracovávání tématu

Břízová (2024) se zpočátku své kariéry na téma sexuálního násilí nezaměřovala, v současné době se mu ale věnuje už deset let. *„Realita je, že jsem o tom tématu začala psát zejména proto, že mám sama osobní zkušenost s podobným typem násilí. Jak jsem o tom psala, tak jsem se snažila pomoci sama sobě a pracovat na tom.“* (Břízová, 2024)

Vrbová (2025) se k tématu sexuálního násilí dostala skrze zahraniční zpravodajství, ve kterém se objevilo hnutí #metoo, a následně zpracovávala kauzy ze Spojených států. Postupně se to překlátilo do Česka. Ani ona ale nevyklučuje spojitost mezi vlastními zkušenostmi s podobným typem násilí a jeho následným mediálním zpracováním. *„Když máte například zkušenost s násilím v rodině nebo se vám něco podobného stalo, třeba vás obtěžuje starší muž na pracovišti a vy pak píšete podobný příběh, něco to s vámi dělá.“* (Vrbová, 2025)

Javor (2024) se naopak ve své praxi věnuje tématu soudnictví a práva. Zpracovávání tématu sexuálního násilí je součástí. Případy sexuálního násilí zpracovává, pokud je přítomen u soudu, kde se případ řeší. *„Nechci působit jako nějaký gatekeeper, který bude určovat, jestli se ten případ zpracuje nebo ne.“* (Javor, 2024)

Stejně jako Javor (2024) se ani Smrk (2024) přímo na zpracovávání tématu sexuálního násilí nezaměřuje, ale v redakci zpracovává mimo zpravodajství a politiky také krimi, kam případy sexuálního násilí spadají. Obvykle reaguje na případy sexuálního násilí, které se objeví

ve veřejném prostoru a někdy téma sám navrhne. Podle něj podle něj dobré téma povznést a přidat informační hodnotu pro čtenáře.

Z výpovědí informantek vyplývá, že jejich osobní zkušenost může být významným motivačním faktorem při volbě tématu sexuálního násilí, přičemž se jedná o sociocentrický postoj k motivaci. Je u nich zároveň znát vyšší míra autonomie oproti novinářům, jelikož primární redakční zaměření obou novinářek nepokrývá téma sexuálního násilí a s tématem tak pracují ze své vlastní iniciativy. Novináři naopak zpracovávají téma sexuálního násilí, protože spadá pod jejich redakční zaměření. Ve výpovědích jsou ale znát hodnoty obou novinářů. Javor zpracuje všechny případy sexuálního násilí, pokud je svědkem hlavního líčení, a Smrk sám navrhuje zpracování tématu.

4.2. Mediální rutiny a průběh práce při zpracovávání tématu sexuálního násilí

Pro Javora (2024) se zpracovávání tématu sexuálního násilí obvykle neliší od jiných případů. Hlavní pro něj je, aby se jako novinář nestal neobjektivním. *„Já občas říkám, že jsem dělník pera. To znamená, že stejně jako zedník staví zed', snaží se jí dělat pokaždé co nejlépe, ale dělá to už rutinně. Samozřejmě přihlédnutím ke specifikům toho případu, který je pokaždý jiný. Někdy je potřeba více akcentovat rozhodnutí soudu, někdy je potřeba akcentovat více okolností, ale základ zůstává většinou stejný.“* (Javor, 2024)

Výjimku u něj dělají pouze extrémní případy. Jedním z nich byl i případ Anička⁴. *„Ten popis toho skutku byl natolik děsivý, že jsem si říkal, že to nemůžu nechat jen tak. Myslel jsem, že zjevně došlo k nějakému pochybení, a proto jsem se rozhodl oslovit několik odborníků na problematiku traumatu, abych ukázal, že takhle by to být nemělo.“* (Javor, 2024)

Ani Smrk (2024) nemá pro zpracovávání případů sexuálního násilí nastavenou rutinu, která by se lišila od zpracovávání jiných témat, myslí si ale, že je potřeba být jako novinář citlivější a dávat si pozor, jak nakládat s informacemi, co vyzdvihovat a co ne. Pracuje s případy, které se objevují ve veřejném prostoru. *„Nejprve se objeví primární zdroje a pokud mám nějaký vlastní zdroj, tak ho snažím kontaktovat. Pokud jsem u soudu, tak je to víc reportážní. V takovém případě píšu, co se ten den dělo a přidám k tomu nějaký kontext. (...) Psal jsem například*

⁴ Případ sexuálního násilí z roku 2024, kdy dívku „Aničku“ její nevlastní otec téměř dva roky opakovaně znásilňoval, vydíral a natáčel. Soud mu původně udělil tříletý trest, který byl následně zmírněn na podmínku, což vyvolalo kritiku veřejnosti.

o domě pro oběti sexuálního násilí a pokud to v rámci článku dává smysl, tak se snažím dát hlas organizacím, které s tímto tématem pracují.“ (Smrk, 2024)

Břízová (2024) rutinu pro zpracovávání tématu sexuálního násilí má, stejně jako pro další feministická témata. *„Beru velký ohled na ty respondentky a respondenty, primárně v tom, aby mohli text autorizovat. Dávám si pozor, aby tam nebylo nic, co nechtějí, aby tam bylo. Beru v potaz, že je to citlivé téma, se kterým jdou lidé ven. Jsem velmi otevřená tomu, že se například mění jména. Myslím, že novináři a novinářky musí hodně myslet na to, že ten člověk jde ven s tím nejhorším, co se mu stalo.“ (Břízová, 2024)*

Podle Vrbové (2025) se zpracovávání tématu liší případ od případu. Nejprve sbírá dostatek informací, aby vyhodnotila, jestli dává smysl případ zpracovávat. *„Pokud bych tam nevyhodnotila veřejný zájem, téměř stoprocentně bych řekla, že něco takového psát nebudu. Většinou pracuji na kauzách, ve kterých se objevoval určitý vzorec chování a jednalo se o osobu činnou ve veřejném prostoru, ať už ve škole, v lékařství, v koučování a tak dále.“ (Vrbová, 2025)*

Následují rozhovory s poškozenými a předními svědky, kdy se skládá celý obrázek případu. *„V tom procesu je s námi i právní rada. (...) Je důležité to řešit s právníky, protože i když o někom mluvíte jako o pachateli, říkáte, že je něco znásilnění, ten soud to nemusí uznat. Pak je z toho jako zbytečné nepochopení a mrzení, a já bych nechtěla, aby si tím ti viktimizovaní lidé museli procházet znova.“ (Vrbová, 2025)*

Zpracovávání tématu sexuálního násilí pomocí mediálních rutin se tedy u novinářů a novinářek liší v závislosti specializaci i konkrétní případy. Je zde značný rozdíl mezi novinářkami, které se tématu věnují a mají zavedené obdobné rutiny jako jsou ty, které jsou doporučené novinářům a novinářkám organizací proFem, zatímco novináři Smrk a Javor používají pro zpracovávání tématu obdobný postup jako u jiných událostí. Zároveň jsou si však vědomi povahy tématu a také využívají rad odborníků či organizací, které se sexuálním násilím zabývají, jak vyplývá z příruček o zpracovávání tématu sexuálního násilí.

4.3. Rozhovory s oběťmi sexuálního násilí

Samostatnou částí zpracovávání případů sexuálního násilí jsou rozhovory s oběťmi. Zkušenosti s tímto typem rozhovoru mají Břízová (2024) i Vrbová (2025). Pro Břízovou (2024) je příprava na rozhovor obdobná jako na jiné rozhovory s citlivým tématem. Je toho názoru, že lidé potřebují někoho, kdo je vyslechne a vezme je vážně. Soustředí se primárně na empatii a ohleduplnost.

Vrbová (2025) vysvětluje, že v těchto rozhovorech vzniká velmi specifická dynamika, jelikož novinář či novinářka je často prvním člověkem, kterému oběti své trauma popisou. Zároveň si musí zachovat svou profesní pozici a nestavět se na příklad do role terapeuta či kamaráda.

Vrbová (2025) začíná rozhovor s obětí sexuální násilí tím, že ji nechá mluvit, aby sama řekla, co říct chce a může. V další části rozhovoru se pak doptává. *„Nechcete ty lidi nikam tlačit, ale musíte se otevřeně ptát. Nemůžete být jako: Takže vás znásilnil? V životě nemůžete něco takového říct. Ten člověk k tomu musí dojít sám a musí to pojmenovávat sám.“* (Vrbová, 2025)

V poslední části rozhovoru řeší Vrbová (2025) procesní náležitosti, například co se bude s nahrávkou dít, jaké budou její další kroky jako novinářky nebo jak bude zachována anonymita. Obvykle dává lidem možnost své výpovědi stáhnout do 24 hodin před vydáním. *„Stává se mi stává, že ti lidé řeknou, že to nechtějí dát ven, že je to psychicky náročné (...) a já to naprosto respektuji.“* (Vrbová, 2025)

Z výpovědí obou novinářek je zřejmé, že rozhovory s oběťmi sexuálního násilí patří k nejnáročnějším formám novinářské práce. Teorie zdůrazňuje nutnost důkladné přípravy, empatie a bezpečného prostředí, aby nedošlo k retraumatizaci oběti. Tento přístup berou obě novinářky jako stěžejní, jsou si vědomy rizik, která jsou s rozhovory spojená a snaží se tak vytvořit nejcitlivější a nejbezpečnější prostor, ve kterém se oběť bude cítit komfortně sdělit svůj příběh. Znamená to především respektování hranic oběti, zajištění její informovanosti o průběhu i následném využití rozhovoru a otevřenost vůči jejím potřebám.

4.4. Jazyková stránka textu při zpracovávání tématu sexuálního násilí

Pro Smrka (2024) je jazyková stránka textu největší výzvou. *„Je potřeba, aby to bylo čtené, ale zároveň z toho nemohu dělat senzaci. Záleží také na titulku, ale ten už dělají editoři. Nad tím nemám takovou kontrolu, ale kdyby to bylo něco úplně šíleného, tak bych řekl, ať to přepíší.“* (Smrk, 2024)

Vrbová (2025) souhlasí, že v některých redakcích se téma sexuálního násilí v některých redakcích stále rovná skandálnímu titulku. Na druhou stranu argumentuje, že se jazyková stránka řeší více než dříve. *„Už nikdo nenapíše, že učitel měl vztah se čtrnáctiletou žačkou, ale že ji zneužíval. Rozhodně se na to více upozorňuje, i díky různým organizacím. Je tu snaha vzdělávání.“* (Vrbová, 2025)

Tuto problematiku komentuje i Břízová (2024). Podle ní je jazyková stránka zpracovávání případů sexuálního násilí největším problémem českých médií. „*Je problém, když se zaměňuje sexuální násilí za běžný sex. V situaci, kdy je řeč o zneužívání malého dítěte a novinář napíše, že to byl sexuální vztah, to nebyl sexuální vztah, to bylo znásilnění.*“ (Břízová, 2024)

Javor (2024) se při zpracovávání tématu sexuálního násilí soustředí na to, aby popis činu nebyl příliš barvitý a nezacházelo se do přílišných podrobností kvůli možné retraumatizaci oběti. Podle Břízové (2024) ale někdy podrobnosti znamenají šedou zónu. „*Pokud jdete hodně do detailů, tak to působí senzacechtivě, na druhou stranu je v české společnosti problém v tom, když řeknete, že byl někdo zneužit nebo znásilněn, tak si lidi neumí představit, co se vlastně stalo. Proto jsem někdy zvažovala, jak moc do detailů tyto případy popisovat.*“ (Břízová, 2024)

Další problém s jazykovou stránkou vzniká v případě termínu *oběť* a *přeživší*. Břízová (2024) vysvětluje, proč měla v počátcích zpracovávání tématu sexuálního násilí s termínem *přeživší* problém „*Měla jsem to spojeno s lidmi, kteří přežili holokaust, ale posunula jsem se v tom, protože to trauma je takové povahy, že si myslím, že oběti mají nárok být označovány jako přeživší, protože to trauma nekončí tím činem, ale má následky, které trvají roky až dekády. Já osobně nemám příliš velký problém s termínem oběť. Myslím, že pokud byl na někom spáchán takový zločin, tak to z něj určitě dělá oběť, to neznamena, že je ten člověk slabý.*“ (Břízová, 2024)

Vrbová (2025) naopak termín *oběť* nepoužívá, pokud by tak o sobě sami nereferovaly osoby, na kterých bylo sexuální násilí spácháno.

Jazyková stránka textu je jednou z nejzásadnějších oblastí při zpracovávání tématu sexuálního násilí, výpovědi novinářů i novinářek jasně naznačují, že se na tento aspekt opravdu soustředí. V praxi podle nich dochází k postupnému zlepšování, média věnují čím dál tím větší pozornost terminologii, která je při zpracovávání tohoto tématu použita, ale je také stále co zlepšovat. Jsou si vědomi, že nevhodný způsob použití jazyka, například při popisu činu, může skutečně oběť sexuálního násilí retraumatizovat a zároveň mají použité termíny velký vliv na vnímání tématu sexuálního násilí společností.

4.5. Objektivita při zpracovávání tématu sexuálního násilí

Pro Javora (2024) je objektivita vždy na prvním místě. „Člověk si to nesmí nechat vlézt pod kůži, protože v tu chvíli se stanete neobjektivním a začnete tam promítat nějaké svoje myšlenky a pocity, a to si myslím, že není žádoucí.“ (Javor, 2024)

Naopak Smrk (2024) přiznává, že je pro něj někdy těžké zůstat objektivní. Znamená to pro něj například to, že někdy použije hodnotící slovo pro čin, který byl spáchán.

U Břízové (2024) a Vrbové (2025) se objektivita projevuje v rámci dávání prostoru druhé straně. Břízová (2024) vždy vedla rozhovory pouze s oběťmi, s pachateli nikdy. „Nikdy jsem ten příběh nešla ověřit, vždycky jsem měla pocit, že mám dát prostor osobní zkušenosti oběti, a ne dělat soudce, kdo co říká.“ (Břízová, 2024)

Vrbová (2025) má ale jiný postup. Vždy dává člověku, který je obviněn, prostor pro vyjádření. V některých případech jsou obvinění ochotni poskytnout rozhovor, jindy jsou jim emailem zaslány otázky, ke kterým se mohou vyjádřit. Občas se někteří ozvou až po vydání článku, kdy jim dle Tiskové zákona umožněno doplnit odpověď. Podle Vrbové (2025) je konfrontace důležitá také proto, aby mohli čtenáři pochopit pohnutky obviněného a získat celistvý obrázek. Pokud by prostor získala pouze jedna strana, mohlo by to ve čtenářích vzbuzovat otázku ohledně pravdivosti článku a důvěře vůči oběti. „Když se sepisují tyto příběhy, tak je strašně jednoduché soudit člověka, jak se do situace dostal, existuje spousta stereotypů (...) a já nechci reprodukovat vlastní. A právě tím, že tam doplníme všechny ty otázky, které mohou napadnout toho čtenáře, tak si myslím, že to zabraňuje i tomu, aby se to kritizovalo veřejně, a pak by to mohlo někomu ubližovat.“ (Vrbová, 2025)

Koncept objektivit vyvolal u novinářů a novinářek rozdílné přístupy, což svědčí o tom, že neexistuje univerzální model objektivního zpracovávání sexuálního násilí. Ačkoliv se Vrbová s Javorem na dodržování objektivit při zpracovávání tématu sexuálního násilí shodnou, oba mají svůj důvod. Pro Javora je stěžejní zůstat v roli objektivního novináře a potlačit osobní emoce, zatímco Vrbová je motivována tím, aby si čtenář text správně vyložil a nedošlo ke zpochybnění výpovědi oběti. Stejný zájem má i Břízová, ta ovšem zůstává plně na straně oběti a prostor pro vyjádření pachatele nepovažuje za podstatný.

4.6. Role médií v pohledu veřejnosti na problematiku sexuálního násilí

Smrk (2024) vnímá odpovědnost vůči veřejnosti v rámci zpracovávání případů sexuálního násilí. Podle něj mají média i určitou výchovnou roli z hlediska bourání stereotypů

a vytváření diskurzu. On sám dává ve své práci hlas organizacím, které s tématem sexuálního násilí pracují.

Podobně pracuje také Javor (2024). Ten primárně vyzdvihoval svou vlastní odpovědnost než médií jako celku. „*Snažím se občas vysvětlovat, že znásilnění bylo dlouhou dobu branné jako pohlavní styk. To je naprostá hloupost a nepochopení toho, co vlastně znásilnění znamená. Snažil jsem se upozorňovat na to, že i osahávání anebo praktiky, které nesouvisí přímo s pohlavním stykem, jsou brány trestním zákoníkem jako znásilnění.*“ (Javor, 2024)

Vrbová (2025) se s Břízovou (2024) shodují na tom, že si téma sexuální násilí v médiích prošlo určitým posunem, ale čím více se v médiích objevuje, tím více se z toho stává určitý mainstream. Obě ale považují za velmi důležité, aby se o tématu referovalo nadále.

Vrbová (2025) v mediálním zpracovávání tématu vidí možnost pomoci dalším obětem, které se rozhodnou sexuální násilí nahlásit, protože články často rozebírají postup nahlašování nebo možné reakce orgánů činných v trestním řízení.

Oba novináři i obě novinářky jsou si vědomi vlivu, které má mediální zpracovávání tématu sexuální násilí na veřejnost. Smrk i Javor se snaží ve svých textech veřejnost v tématu vzdělávat a vyhýbat se stereotypům, které pak mají přímý dopad na vnímání tématu veřejností, která informace o tématu čerpá právě nejčastěji z médií.

4.7. Dopady novinářského pokrytí tématu sexuálního násilí

Vrbová (2025) si myslí, že mediální pokrývání tématu sexuálního násilí často slouží jako nálepka pro nedostatky systému tam, kde nejsou nastaveny mechanismy tak, aby se s tím umělo fungovat. Lidé mají podle ní pocit, že se nemohou spolehnout na systém, a proto se obrací na média. Není to ale dlouhodobé řešení. „*Posun vidím například u univerzit, kde se objevili ombudsmeni, začalo se řešit, jak a kde to nahlašovat.*“ (Vrbová, 2025)

Javor (2024) se vyjádřil přímo ke kauze Anička, kdy případ dosáhl velké mediální pozornosti a podle jeho informací to soudci, kteří vynesli rozsudek, brali jako ostudu celého soudu. Myslí si, že je vhodné, aby si soudci uvědomovali, že se jejich rozhodnutí podléhá určité veřejné kontrole.

Podobný přístup má i Břízová (2024), ačkoliv zaměřený na politiku. „*Jsou to spojené nádoby, novináři se věnují tomu, co se probírá v politice a politici mají tendence řešit věci, které se objevují v médiích, protože se chtějí ukazovat co nejlépe.*“ (Břízová, 2024)

Ačkoliv se nedá přímo prokázat souvislost mezi mediálním zobrazováním sexuální násilí a změnami systémů, podle výpovědí novinářů jsou v některých oblastech změny znatelné a všichni média dávají tímto způsobem najevo určitý dohled nad veřejnými institucemi.

4.8. Dopady na novináře a novinářky při pokrývání tématu sexuálního násilí

Břízová (2024), která měla se sexuálním násilím osobní zkušenost, si od zpracovávání tématu dává v současné době pauzu. *„Já jsem dlouho to brala tak, že když o tom píšu, tak pomáhám i sama sobě (...) Jsou to takové spojené nádoby. Tím, jak jsem se uzdravovala, tak se mě čím dál tím víc dotýkala ta realita a paradoxně to podřývalo mou schopnost o tom psát. Člověk, když tohle zažije, tak často potom existuje v takovém popření, v disociaci, kdy to tolik nevnímá a čím víc se uzdravuje, tím víc si tu realitu uvědomuje a tím víc se ho dotýkají ty případy. Mně je z toho často až fyzicky zle.“* (Břízová, 2024)

Vrbová (2025) si od zpracovávání tématu sexuálního násilí také dává pauzu, a to hned z několika různých důvodů. *„Jsou to kauzy, které zpracováváte od A do Z, (...) půl roku s něčím takovým žijete a vlastně to nikomu nemůžete říct. A každý den chodíte s těmihle příběhy domů a je to náročné. Spousta těch věcí, které vám ti lidé říkají, vám může něco spouštět a vy musíte velmi dobře znát sama sebe a svoje tlačítka.“* (Vrbová, 2025)

Vrbová (2025) je zastánce toho, aby měl člověk vyřešené své osobní problémy, které by mohl případně promítat do zpracovávání tématu sexuálního násilí. Na ni mělo zpracovávání velkého množství případů sexuálního násilí takový dopad, že se začala bát mnohem více bát mužů. *„Najednou jsem měla nějaký implicitní pocit, že mi kdokoliv může ublížit kdykoliv se rozhodne, protože já jsem fyzicky slabší. Musela jsem to začít řešit, protože nechcete chodit po světě a implicitně se bát úplně každého muže, kterého potkáte.“* (Vrbová, 2025)

Smrk (2024) i Javor (2024) mají oba obavu, jestli se z nich nestávají cynici při zpracovávání tématu sexuálního násilí, což by podle Javora (2024) nebylo vhodné kvůli zachování určité míry empatie a pochopení.

Z dat vyplývá, že u novinářek, které se aktivně zabývají tématem sexuálního násilí, má jejich práce vliv na jejich psychické zdraví, jak vyplývá i z výzkumu *Journalists and mental health: The psychological toll of covering everyday trauma* (Seely, 2019). Jak velkým způsobem je jejich psychika tématem ovlivněna dokládá i fakt, že si obě novinářky berou od

zpracovávání tématu pauzu. Naopak u novinářů se příliš neprojevuje, jelikož se oba se věnují tématu spíše nárazově a primárně ze zpravodajského hlediska.

5. Závěr

Cílem této práce bylo porozumět způsobu, jakým čeští novináři a novinářky přistupují k mediálnímu zpracování tématu sexuálního násilí. V teoretické části jsem se zaměřila na koncepty, které tento přístup zásadně ovlivňují, zejména objektivitu a agendu setting nebo gatekeeping. Práce s těmito koncepty umožnila ukotvit předmět výzkumu v rámci žurnalistické praxe. Zároveň byla v této části práce představena příručka organizace profEM *Na slovech záleží: Jak informovat o sexuálním násilí*, která poskytuje podrobný návod, kterým se novináři a novinářky mohou řídit při zpracování tématu sexuálního násilí a zároveň dodává příklady dobré i špatné praxe. Celkový přínos odborné literatury ke zkoumanému tématu hodnotím jako dostatečný.

Dále byla popsána metodologická část výzkumu. Metodu chápacího rozhovoru považuji za vhodně zvolenou, především z důvodu citlivé povahy tématu. V poslední části byly prezentovány výsledky výzkumu, které byly rozděleny do tematických kategorií zkoumání, které odpovídaly dílčím výzkumným otázkám, aby bylo zajištěno komplexní pokrytí zpracování tématu sexuálního násilí českým novinářstvem.

Na základě uvedeného cíle práce byla stanovena tato výzkumná otázka: *Jak novináři a novinářky v České republice přistupují k mediálnímu zpracování tématu sexuálního násilí?*

Z výzkumu vyplynulo, že na rozhodnutí zpracovávat téma sexuálního násilí má vliv autonomie novináře – novináři, kteří mají dané redakční zaměření, pokrývají vše, co pod jejich téma spadá. Naopak obě novinářky vyjádřily svou vlastní motivaci zpracovávat toto téma na základě osobních zkušeností, přestože se obě původně věnovaly jinému redakčnímu zaměření.

Pro novináře, kteří se tématem zabývají ze zpravodajského pohledu se rutina pro jeho zpracování neliší od jiných mediálních rutin. Novinářky, které se tématu věnují hloubkově, mají stanovenou rutinu, která se mimo obvyklých částí (vyhledávání zdrojů) soustředí například také na právní rady nebo autorizaci. Všichni informanti se ale shodují v tom, že je téma třeba zpracovávat citlivě a s primárním ohledem na oběť.

Novinářky, které vedly rozhovory s oběťmi sexuálního násilí, jsou si vědomy nutné empatie a citlivého přístupu k oběti a zároveň respektování její osoby a celé výpovědi.

Z pohledu jazykové stránky textu se novináři shodují na její klíčové roli pro pochopení celého tématu a dávají najevo, že je nutné se nad tímto aspektem zamýšlet do hloubky, vzhledem k tomu, že může mít vliv na jak na oběť, tak na produkci škodlivých stereotypů sexuálního násilí.

Zachování objektivit je pro novináře důležité, ale v některých případech ne stěžejní. Někteří informanti nemají v článku potřebu zaujmout objektivní postoj, zatímco jiní ano. Svá rozhodnutí odůvodnili buď nutností představení celého příběhu dle pravdivých událostí anebo na základě brání ohledu na oběť.

Všichni informátoři si uvědomují svou odpovědnost vůči veřejnosti při vytváření diskurzu o sexuálním násilí. Snaží se zajistit edukační část mediálního zobrazování, ať už jde o upřesnění pojmů, které se sexuálního násilí týkají nebo osvěty, která může být přínosná jak pro veřejnost, tak i pro samotné oběti. Jsou podle nich viditelné i institucionální změny, které mohly mít za příčinu právě mediální pokrytí tématu.

Dopad zpracovávání tématu na novináře je rozdílný. Je znát, že pro novinářky, které se otázkou tématu sexuálního násilí věnují pravidelně a do hloubky, je zpracovávání tématu poměrně náročné a vyžaduje jisté kroky v sebezpečí – terapeutickou pomoc či možnost pauzy a přechodu k jiným tématům. Zatímco novináři vyjádřili určitou možnost psychického uzavření vůči skutkové podstatě tématu.

Ačkoliv je ve výsledcích výzkumu patrný rozdíl mezi novináři, kteří téma zpracovávají jako součásti své redakční práce a kteří téma nevnímají jako tolik rozdílné oproti jiným tématům, a novinářkami, které si zpracovávání případů tématu samy zvolily, v klíčových aspektech zpracovávání se objevily jasné shody. Všichni informanti jsou si vědomi dopadu, který mediální zobrazování tématu může mít jak na oběť, tak na veřejnost, a snaží se v rámci své redakční činnosti vnášet do textů přidanou hodnotu – při zpracovávání se radí s odborníky a dbají na doplňování kontextových informací k článkům, jako jsou například kontakty na neziskové organizace, které mohou poskytnout obětem domácího násilí potřebnou pomoc. Je pro ně důležité pracovat s jazykovou stránkou tak, aby byla respektující a vyhýbat se produkci škodlivých stereotypů. Vybraní novináři přistupují ke zpracovávání tématu s ohledem na citlivost a povahu tématu.

Výzkum byl realizován pouze s menším zkoumaným vzorkem novinářů a novinářek, který by navíc omezený pouze na tištěná a on-line média, proto zjištění nejsou zobecnitelná na celkový přístup novinářstva. Vzhledem k tomu, že se jedná o výzkum komplexního pohledu

novinářů a novinářek na zpracovávání tématu sexuálního násilí, jsou některé aspekty zpracovávání přiblíženy pouze obecně, ačkoliv by bylo přínosné je zpracovat podrobněji v samostatných studiích. Také by bylo užitečné prozkoumat vliv mediálních organizací na zpracovávání tohoto citlivého tématu.

6. Seznam použitých zdrojů

APPELTOVÁ, Michaela; MOŽÍŠOVÁ, Alžběta a VOCHOCO VÁ Lenka. Analýza mediálního zobrazování genderově podmíněného násilí. [online] 2016. Dostupné z: <https://www.tojerovnost.cz/wp-content/uploads/2021/06/Analyza-medialniho-zobrazovani-genderove-podmineneho-nasili.pdf>. [cit. 2025-03-29].

AROUSTAMIAN, Camille. Time's up: Recognising sexual violence as a public policy issue: A qualitative content analysis of sexual violence cases and the media. *Aggression and violent behavior*. 2020. 50. ISSN 1359-1789. Dostupné z: doi:[10.1016/j.avb.2019.101341](https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.101341). [cit. 2025-03-29].

BEAM, Randal A; SPRAAT, Meg. 'MANAGING VULNERABILITY: Job satisfaction, morale and journalists' reactions to violence and trauma', *Journalism Practice*. 2009. 3.4, 421–438. ISSN 1751-2794. Dostupné z: doi:[10.1080/17512780902798653](https://doi.org/10.1080/17512780902798653). [cit. 2025-03-29]

BRAYNE, Mark. Trauma & Journalism. [online] 2007. Dostupné z: <https://dartcenter.org/content/reporting-on-sexual-violence>. [cit. 2025-03-29].

ČUŘÍK, Jaroslav a BURGR, Rudolf. *Nové trendy v médiích. I, Online a tištěná média*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5825-5.

DUCKWORTH, Melanie P.; FOLLETTE, Victoria M. *Retraumatization: Assessment, treatment, and prevention*. Routledge, 2012.

FEINSTEIN, Anthony; PAVISIAN, Bennis; STORM, Hannah. Journalists covering the refugee and migration crisis are affected by moral injury not PTSD. *JRSM open*. 2018, 9.3. ISSN 2054270418759010. Dostupné z: doi.org/[10.1177/20542704187590](https://doi.org/10.1177/20542704187590). [cit. 2025-03-29].

FEINSTEIN, Anthony; WANGA Justus a OWEN John. The psychological effects of reporting extreme violence: a study of Kenyan journalists. *JRSM open*. 2015, 6.9. ISSN 20542704. Dostupné z: doi:[10.1177/2054270415602828](https://doi.org/10.1177/2054270415602828). [cit. 2025-03-29].

FRENTZEN, Engie, Doris REISACHER, Elmar BRÄHLER, Miriam RASSENHOFER, Jörg M. FEGERT a Andreas WITT. The Predictors of Awareness of Sexual Abuse and Sexual Violence in the Media and the Influence on Actions of the Individuals. *Frontiers in psychiatry*. 2022. ISSN 16640640. Dostupné z: doi:[10.3389/fpsy.2021.789144](https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.789144). [cit. 2025-03-29].

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HENLEY, Nancy M. a Michelle MILLER. Syntax, semantics, and sexual violence: Agency and the passive voice. *Journal of Language*. 1995, 14.1/2 60-84. ISSN 0261927X. Dostupné z: doi:10.1177/0261927X95141004. [cit. 2025-03-29].

KAUFMANN, Jean-Claude. *Chápající rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-033-9.

MARKHAM, Tim. The political phenomenology of war reporting. *Journalism*. 2011, 12, 567-585. ISSN 17413001. Dostupné z: doi:10.1177/1464884911410016. [cit. 2025-03-29].

MASSÉ, Mark H.; POPOVICH, Mark N.; KINSEY, Dennis F. An examination of journalist perceptions toward covering tragedy and trauma. *Operant Subjectivity*. 2013, 36(3), 165–178. ISSN 0193-2713. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=868d5995a7a2b310a530f845f402ce4966c31009>. [cit. 2025-03-29].

MCCOMBS, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-591-2.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Čtvrté, rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MØLLER HARTLEY, Jannie; ASKANIUS, Tina. Activist-journalism and the Norm of Objectivity: Role Performance in the Reporting of the# MeToo Movement in Denmark and Sweden. *Journalism Practice*, 2021, 15.6, 860-877. ISSN 1751-2794. Dostupné z: doi.org/10.1080/17512786.2020.1805792. [cit. 2025-03-29].

Na slovech záleží: Jak informovat o sexuálním násilí. [online] 2023. Dostupné z: https://old.profem.cz/shared/clanky/3159/PROFEM_manual_pro_novinare%20.pdf. [cit. 2025-03-29].

NĚMCOVÁ-TEJKALOVÁ, Alice a Filip LÁB. Czech journalists in the 21st century: who are they? *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne / Central European Political Studies*. 2016, 2, 15-35. ISSN 17317517. Dostupné z: doi:10.14746/ssp.2016.2.2. [cit. 2025-03-29].

NWABUEZE, Chinenye; ODUAH, Fidelis. Media re-victimization of rape victims in a shame culture? Exploring the framing and representation of rape cases in Nigerian dailies. *Global*

Media Journal, 2015, 13.24, s. 1-20. ISSN 2073-2740 Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/282255478_Media_revictimization_of_rape_victims_in_a_shame_culture_Exploring_the_framing_and_representation_of_rape_cases_in_Nigerian_dailies. [cit. 2025-03-29]

NYKLOVÁ, Barbora. Sexuální násilí – pohled veřejnosti, obětí a odborníků. [online] 2016. Dostupné z: <https://www.dejmezenamsanci.cz/wp-content/uploads/2017/06/Z-labyrintu-n%C3%A1sil%C3%AD.pdf>. [cit. 2025-03-29].

O'HARA, Shannon. Monsters, playboys, virgins and whores: Rape myths in the news media's coverage of sexual violence. *Language and Literature: International Journal of Stylistics*. 2012, 21, 247-259. ISSN 14617293. Dostupné z: doi:10.1177/0963947012444217. [cit. 2025-03-29].

PAPENDICK, Michael a Gerd BOHNER. „Passive victim – strong survivor“? Perceived meaning of labels applied to women who were raped. *PLoS ONE*. 2017, 12.5, 1-21. ISSN 19326203. Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0177550. [cit. 2025-03-29]

PETRUSEK, Miloslav; VODÁKOVÁ, Alena a MAŘÍKOVÁ, Hana. *Velký sociologický slovník*. I, A-O. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 8071843113.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

SANTOS, Sofia Jose; GARRAIO, Julia; DE SOUSA CARVALHO, Alexandre a AMARAL, Inês. A space to resist rape myths? *Journalism, patriarchy and sexual violence. European Journal of Women's Studies*. 2022, 29.2, s. 298-315. ISSN 13505068. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/13505068211048465>. [cit. 2025-03-29].

SCHWARK, Sandra. Visual representations of sexual violence in online news outlets. *Frontiers in Psychology*. 2017, 8, 774. ISSN 1664-1078. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00774>. [cit. 2025-03-29].

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. *Žurnalistika a komunikace*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.

Sexuální násilí očima české veřejnosti. [online] 2016. Dostupné z: <https://www.persefona.cz/source/pdf/Persefona%20Sen%C3%A1t%20prezentace.pdf>. [cit. 2025-03-29].

SJØVAAG, Helle. Journalistic Autonomy: Between Structure, Agency and Institution. *Nordicom Review*. 2020, 34.1, 155-166. ISSN 20015119. Dostupné z: doi:10.2478/nor-2013-0111. [cit. 2025-03-29].

SOLIMAN, Alia. Media Representations of Sexual Violence: Sensational or Fact-based? [online] 2020. Dostupné z: <https://ourgenpeace.com/research/media-representations-of-sexual-violence-sensational-or-fact-based/>. [cit. 2025-03-29].

THURMAN, Neil, Andrea CERON, Sergio SPLENDORE a Thomas HANITZSCH. Journalists and Editors: Political Proximity as Determinant of Career and Autonomy. *The International Journal of Press/Politics*. 2019, 24, 487-507. ISSN 19401620. Dostupné z: doi:10.1177/1940161219862489. [cit. 2025-03-29].

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-096-8.

Use the Rights Words: Media Reporting on Sexual Violence in Canada. [online] 2023. Dostupné z: https://possibilityseeds.ca/wp-content/uploads/2023/09/1.-Use-the-Rights-Words_-Media-Reporting-on-Sexual-Violence-in-Canada.pdf. [cit. 2025-03-29].

VOLEK, Jaromír a Jan JIRÁK. Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů. *Mediální studia*. Praha: Syndikát novinářů ČR, 2006, I., 1., s. 26-45, 101 s. ISSN 1801-9978.